

РЕЗЮМЕ

**АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО
НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА
ИКОНОМИКА“ 2007 – 2013 И ПРЕПОРЪКИ ЗА
СЛЕДВАЩИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 Г.**



МАЙ 2014

Инвестираме във вашето бъдеще



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	4
ТИПОВЕ МЕРКИ И ИНТЕРВЕНЦИИ ПРЕЗ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2007 – 2013 Г.	5
ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДИЗАЙНА НА ПРОЦЕДУРИТЕ.....	36
АДРЕСИРАНЕ НА НУЖДИТЕ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ОТ SWOT-АНАЛИЗА НА ОПКРБИ 2007-2013	38
АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ	39
АДМИНИСТРАТИВНА ТЕЖЕСТ.....	41
ПРОЦЕДУРИ ЗА ИЗБОР НА ИЗПЪЛНИТЕЛИ	43
СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ.....	44
МЕХАНИЗМИ ЗА ПАРТНЬОРСТВО.....	47
ПУБЛИЧНОСТ И ИНФОРМИРАНOST.....	47
ПРЕВЕНЦИЯ НА ГРЕШКИ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ	49
РЕЗЮМЕ НА ФИНАНСОВИЯ И ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК НА ПРОГРАМАТА	50
ТЕРИТОРИАЛНА ПРИОРИТИЗАЦИЯ	56
СЕКТОРНА ПРИОРИТИЗАЦИЯ.....	58



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВОМР	Водено от общността местно развитие
ГДЕФК	Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност”
ДЗЗД	Дружество по закона за задълженията и договорите
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗМСП	Закон за малките и средни предприятия
ЗОП	Закон за обществените поръчки
КН	Комитет за наблюдение
МЗ	Междинно звено
МСП	Малки и средни предприятия
НК	Насоки за кандидатстване
ОП	Оперативна програма
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020
ОПРКБИ	Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 / „Програмата”
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж”
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПО	Приоритетна ос
ПИП	Прединвестиционно проучване
ПУП	Подробен устройствен план
ПЧП	Публично-частно партньорство
СУК	Система за управление и контрол
ТМ	Технологична модернизация
УО	Управляващ орган
ФИ	Финансови инструменти
EBITD	Earnings before interest, taxes and depreciation
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques (Номенклатура за статистически териториални единици)



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ съдържа резюме на изводите и препоръките от **Доклад от извършен анализ на изпълнението на ОПРКБИ 2007 – 2013 г.**, изготвен в изпълнение на Договор № 29/15.01.2014 г. с предмет: „Разработване на анализ на изпълнението на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007 – 2013 и формулиране на препоръки за следващия програмен период 2014-2020 г.”, наричан по-долу за краткост „Договор/а”, с възложител Министерство на икономиката и енергетиката, Главна дирекция ЕФК. Изпълнител по Договора е обединение ДЗЗД "Консултанти в подкрепа за следващия програмен период". Анализът обхваща периода на изпълнение на ОПРКБИ от 01.01.2007 г. до 31.12.2013 г.

Резюмето съдържа **основните изводи и препоръки в следните раздели**, подробно анализирани в доклада:

- Типове мерки и интервенции през програмен период 2007 – 2013 г.;
- Общи препоръки към дизайна на процедурите;
- Адресиране на общите нужди и предизвикателства от SWOT-анализа на ОПРКБИ 2007-2013;
- Административен капацитет на бенефициентите;
- Административен капацитет на УО;
- Административна тежест;
- Процедури за избор на изпълнители;
- Система от индикатори;
- Механизми за партньорство;
- Публичност и информираност;
- Превенция на грешки и разпространение на добри практики;
- Резюме на финансовия и физически напредък на програмата;
- Общи препоръки.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ТИПОВЕ МЕРКИ И ИНТЕРВЕНЦИИ ПРЕЗ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2007 – 2013 Г.

1.

ПРОЦЕДУРИ ЗА ИНОВАЦИИ (ПРИОРИТЕТНА ОС 1)

❖ Общи коментари

В рамките на стратегията Европа 2020 държавата е поела ангажимент да въведе нови политики и да инвестира в постепенно увеличаване на иновативния капацитет на България и постигане на по-интензивна научно-изследователска и развойна дейност.

Подобряването на подхода за подкрепа на иновациите пред програмен период 2014-2020 г. е от съществено значение и трябва да се базира на научените уроци от предходния програмен период.

ОПИК следва да фокусира подкрепата си върху проекти, демонстриращи сериозен потенциал да дадат тласък на страната в областта на иновациите. От съществено значение е да се подкрепят проекти, които ще имат най-голямо въздействие върху икономиката.

За да се подобри състоянието на икономиката, досега предприетите мерки и инициативи трябва не само да продължат да бъдат

задълбочени, но трябва да се обърне специално внимание на подкрепата за българските предприятия за участие в силно конкурентната пазарна среда. Основният проблем пред българските предприятия по отношение на иновационните процеси и управлението на научните изследвания е липсата на финансови средства и високите разходи за изпълнение на иновативни проекти. Разходите на фирмите за развойна дейност са сравнително ниски като процент от БВП в сравнение с други държави-членки на ЕС и тази тенденция е устойчива през последните няколко години. Малкият брой на изследователи, наети в предприятията, е логичен индикатор за липсата на собствена развойна дейност в повечето предприятия. Друг сериозен проблем пред българските предприятия и изследователски организации, е липсата на средства за защита на техните права върху индустриалната собственост. Иновативните компании, особено новосъздадените, се считат за високорисков сегмент на банковия пазар. Ето защо, тези компании изпитват сериозни трудности в началния си етап на развитие до момента на успешно внедряване и реализиране на продукта, който разработват. В този начален етап, иновативните стартиращи предприятия се нуждаят от висококачествени специализирани консултантски услуги по отношение на икономическата, финансова оценка и оценката на интелектуалната собственост на конкретен иновативен продукт, консултантска помощ за пазарната реализация, инвестиции в нормалното функциониране на предприятието, специализирано обучение на персонала и т.н.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

❖ Дизайн на процедурите

По Приоритетна ос 1 са обявени общо 11 процедури, от които 7 по област на въздействие 1.1. „Подкрепа за създаването и комерсиализацията на иновациите в предприятията и защита на индустриалната собственост” и 4 (четири) – по област на въздействие 1.2. „Подобряване на про-иновативната инфраструктура”.

В рамките на ОПРКБИ, иновативните дейности са обособени в отделна приоритетна ос – ПО 1 „Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационни дейности”.

Обявените процедури са както следва:

- BG161PO003-1.1.03 „Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване на иновативни продукти, процеси и услуги”;
- BG161PO003-1.1.04 „Подкрепа за внедряване в производството на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги”;
- BG161PO003-1.1.05 „Разработване на иновации от стартиращи предприятия”;
- BG161PO003-1.1.06 „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия”;
- BG161PO003-1.1.07 „Внедряване на иновации в предприятията”;
- BG161PO003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове”;
- BG161PO003-1.2.02 „Създаване на нови и укрепване на съществуващи офиси за технологичен трансфер”;

- BG161PO003-1.2.03 „Създаване на нови и укрепване на съществуващи технологични центрове”;
- BG161PO003-1.2.04 „Развитие на приложните изследвания в изследователските организации в България”;
- BG161PO003-1.2.05 „Създаване на научно-технологичен парк”.

Към момента на изготвяне на настоящия анализ е приключена **процедура BG161PO003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове”**, която е прекратена. Причината за прекратяването на процедурата е отхвърляне на двете подадени проектни предложения, на етап преглед за административно съответствие. Процедурата е обявена през 2009 г. без краен срок за кандидатстване, като е прекратена през 2011 г. Във връзка с прекратяването на процедурата, на първо място се налага да бъде извършен анализ на евентуалните причини, довели до неуспеха на обявената процедура. Извън конкретните мотиви за отхвърляне на двете подадени проектни предложения, **причините за неуспеха на процедурата могат да се търсят в няколко основни аспекта:**

- *Изискването за задължително обединение между частни инвеститори и научни организации/висши училища.*

Причината за слабия интерес от страна на кандидатите до голяма степен е обусловена от трудностите, свързани най-вече с висока степен на несигурност при установяване на подобни партньорства. Задължително сътрудничество между бизнеса и науката трудно може да бъде създадено, особено при условие на неяснота относно бъдещата възвръщаемост на потенциалната инвестиция. Процедурата финансира извършването на прединвестиционни проучвания, но същите би следвало да са налице към момента на кандидатстване по процедурата, с цел да мотивират устойчивост на инвестицията и на партньорството, което би следвало да



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

продължи пет години след реализацията на проекта. ПИП следва да мотивира и обоснове необходимостта и пазарните нужди от конкретния проект, както и възможностите за неговата реализация.

Подобен тип проекти мотивират в още по-голяма степен необходимостта от предварителни проучвания и анализ на нуждите преди обявяване на процедури за подбор на проекти, което е изведено като обща препоръка в настоящия анализ. Машабни проекти като изграждане на технологични паркове се нуждаят от солидна обосновка в области като анализ на търсенето, идентифицирани целеви групи (вкл. по отношение на териториалния и секторен обхват), отчитане влиянието на конкурентни структури, специфики на целевите групи и услуги, които ще се предоставят, ясни инвестиционни и експлоатационни разходи, икономическа и финансова устойчивост и възвръщаемост, очаквани ползи за целевите групи и територии и т.н. Предварителните проучвания, също така, не бива да се извършват изолирано, а по-глобално за територията на страната и регионите, както и за нуждите на икономиката и крайните получатели на бизнес услугите. Ето защо, възможен подход за извършване на предварителни проучвания за устойчивостта и жизнеспособността на проектите е централизираното им възлагане от Управляващия орган (например с финансиране от приоритетната ос за техническа помощ), преди стартиране на процедурите за предоставяне на подкрепа по конкретни проекти.

Друг възможен подход за оценка на иновационните проекти е двуфазната оценка – например чрез кандидатстване на два етапа, като на първия етап се оценява проектната идея, а на следващия етап само одобрените кандидати подават пълна апликационна форма.

- *Липсата на краен срок за кандидатстване по процедурата.*

В общия случай, опитът от програмен период 2007-2013 г. показва, че процедурите без краен срок на кандидатстване се характеризират с ниска мотивация на бенефициентите да подготвят своевременно проектните си предложения.

- *Насоките за кандидатстване съдържат доста неясноти, които не са детайлно изяснени в рамките на рубриката „Въпроси и отговори”. Критериите за подбор се отнасят до „кандидата”, който в случая е обединение от няколко лица.*

Периодът на обявяване на процедурата все още се характеризира с високо ниво на субективност на критериите за техническа оценка на проектите за иновации. Но с оглед на факта, че в случая не са налице проекти, които да са достигнали до този етап на оценка, то проблемите следва да се търсят в критериите за допустимост на кандидатите. Във всеки случай, слабият интерес по определени процедури предполага липсата на предварителен анализ, свързан с потенциалния интерес и съответствие с актуалните потребности на целевите групи от процедурата.

Решението да се прехвърлят средства от неуспешната процедура BG161P0003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове” към нова процедура със същата насоченост, но с конкретен бенефициент („София Тех Парк” ЕАД) дава тласък в напредъка по договарянето и се възприема като положителна стъпка и правилно решение от страна на УО. Към момента на изготвяне на настоящия доклад, всички останали процедури са все още в процес на изпълнение, като процедура BG161P0003-1.1.07 „Внедряване на иновации в предприятията” е в процес на оценка.

Средното ниво на одобрени проекти по Приоритетна ос 1 е приблизително 40%. Процедурите, по които се отчита най-голям процент на одобрени проекти, са BG161P0003-1.1.04 „Подкрепа за внедряване в производство



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги” с 66.3% и BG161P0003-1.1.06 „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия”, съответно със 70.7%. Следва да се отбележи, че за посочените процедури общият брой на проектните предложения е сравнително по-малък в сравнение с останалите схеми по приоритетната ос 1.

Критериите за допустимост на етап финансова и техническа оценка на кандидатите се развиват в посока намаляване на субективизма и по-ясна насоченост на критериите към осигуряване на по-качествени проекти, които ще донесат по-висока добавена стойност. Създават се възможности за допълнително представяне на документи и намаляване на отхвърлените проекти на етап административно съответствие.

Въпреки тези мерки, във времето не се наблюдава значителен спад в броя на проектните предложения, отхвърлени на етап административно съответствие. Този факт подкрепя изводите в настоящия доклад относно недостатъчния капацитет на бенефициентите за подготовка на проектни предложения. Въпреки че в процеса на изпълнение на програмата, видно от всички констатации в настоящия анализ, капацитетът безспорно се повишава, то в края на периода той все още не е достатъчен за качествена подготовка на проектни предложения.

УО е извършил детайлен анализ на проблемите по дизайна и изпълнението на процедурите, вследствие на което подобрява значително дизайна на следващите процедури и последната обявена процедура през 2013 г. (BG161P0003-1.1.07 „Внедряване на иновации в предприятията”) генерира значителен интерес от страна на бизнеса и има решаващ принос към напредъка в договарянето (броя на постъпилите проектни предложения надхвърля неколкостранно тези по предишни схеми). Предприетите мерки от страна на УО, за облекчаване и ускоряване на процедурите, са оказали своето влияние, като се е подобрил

и капацитетът на бенефициентите за изпълнение на проекти. Наддоговарянето по схемата има значителен принос към напредъка на договарянето по приоритетната ос.

❖ Оценка на проектите

В анализа на изпълнението на ОПКБИ са представени резултатите от извършения преглед на периодите за оценка на проектни предложения.

Въпреки значителното подобрене в процеса на оценка на проектните предложения, все още се констатира процедури, при които периодът на оценка на проектните предложения е необосновано дълъг.

По отношение на Приоритетна ос 1, **извън нормативно определения срок за оценка излизат следните процедури:**

- BG161P0003/1.1.1-01/2007 „Подкрепа за създаване и развитие на стартиращи иновативни предприятия”;
- BG161P0003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове”;
- BG161P0003-1.1.03 „Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване в производството на иновативни продукти, процеси и услуги”;
- BG161P0003-1.1.06 „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия”.

Въпреки това, разликата между периодите на оценка в началото на програмния период и в края е значителна и видима.

Оптимизирането на сроковете за оценка на проектните предложения е от изключително значение за всички процедури по програмата. Динамиката на бизнес средата и нуждите се



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

променят бързо и всяко забавяне при оценката на проектните предложения води неизменно до промени в първоначално заложените параметри на проекта, което от своя страна, поради невъзможността за извършване на такива, често води до отпадане на нуждите и несклучване на ДБФП. В областта на иновациите това важи с още по-голяма сила, поради факта, че новостите са изключително динамични и е много вероятно при подписване на ДБФП иновативният характер на продукта/процеса/услугата да е отпаднал.

Допълнителни проблеми с оценката на проектните предложения в областта на иновациите са свързани със специфичната експертиза, която е необходима за преглед и оценка на проектите. Необходимо е да се търсят механизми за гарантиране, че техническата оценка се извършва от експерти с отлични технологични и маркетингови познания. **Критериите за избор на проекти** също могат да се подобрят, за да гарантират финансирането на добри иновационни проекти. Досега процедурите са включвали критерии, които са в полза на проекти с бърза възвръщаемост на инвестициите (например Процедури 1.1.05 и 1.1.06) или които могат да бъдат приложени в повече от един сектор (например Процедура 1.1.06). Въпреки че не са задължителни, те могат да станат причина един много добър иновационен проект да не получи достатъчно точки и да бъде отхвърлен за финансиране. Освен това, при действащия процес на оценка, те се оказват предизвикателство както за вътрешните, така и за външните оценители. Тези въпроси отново показват необходимостта от привличане в процеса на оценка на опитни специалисти в областта на иновациите с познания за пазара и технологиите, които са в състояние да оценят правилно качеството на предложената иновация. Не е препоръчително оценката на иновативните проекти бъде извършвана от вътрешни оценители от МИЕТ или от други министерства, което е често срещана практика в момента. Допълнителното обучение на държавните служители в областта на оценяване на иновациите е малко вероятно

да донесе очакваните резултати, тъй като за оценка на иновациите е необходимо задълбочено познание, базирано на практически опит. Нещо повече, разнообразните сектори на иновациите предполагат в екипа за оценка да бъдат включвани експерти с разнообразна експертиза и компетентност. Ето защо, е препоръчително техническата оценка на иновативните проекти да се възложи по договори, финансирани с техническа помощ (по подобие на BG161PO003-2.3.02 „Енергийна ефективност и зелена икономика”), като се поставят адекватни изисквания към екипа на изпълнителя.

❖ Изпълнение

Общият процент на приключилите договори за БФП е изключително нисък – приблизително 5% от всички договори по приоритетна ос 1.

Предвид това обстоятелство е очевидно, че бенефициентите, изпълняващи договори по приоритетната ос, срещат сериозни трудности при изпълнение на проектите.

По проектите по Приоритетна ос 1 има наложени финансови корекции по договори, сключени по общо 4 процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от общо 11 процедури по приоритетна ос 1. *Важно е да се отбележи, че процентът на договорите, по които има наложени корекции, не надвишава 10% от общия брой договори.* Като бъде отчетено и обстоятелството, че размерът на наложените финансови корекции е незначителен като процентно съотношение, то може да бъде направен изводът, че бенефициентите, изпълняващи проекти по приоритетна ос 1 на програмата, разполагат със сравнително добър капацитет за прилагане на нормативната уредба за избор на изпълнители – консултанти, доставчици и др.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

**Напредъкът в постигането на целевите
стойности на индикаторите се движи
между 17% и 65%.**

Предвид големия брой проекти в изпълнение, има реални шансове тези стойности да бъдат достигнати до 2015 г. за по-голяма част от индикаторите. И тук е идентифициран проблем с отчитането на някои индикатори (например: „Ниво на оцеляване на стартиращи иновативни предприятия”, който следва да се отчита на по-късен етап, а не в годината на приключване на проекта.) Тези констатации сочат необходимостта от залагането на ясно дефинирани недвусмислени показатели за напредък.

❖ Основни проблеми

Основните констатирани проблеми при процедурите за иновации са свързани със:

- Спецификата на бенефициентите (иновативни стартиращи предприятия, технологични паркове, научно-изследователски организации, технологични центрове и др.), които предполагат по-сложно структуриране и префинансиране на проектите, изискват специфична техническа експертиза и имат сравнително повече затруднения при изпълнението на проектите (включително повече прекратени проекти). Административният капацитет на този тип бенефициенти се оценява като недостатъчен, поради което са необходими специфични мерки за повишаването му и опростяване на процедурите за кандидатстване и изпълнение на проектите;
- Недостатъчният капацитет за оценка на специфичните иновативни проекти;
- Недостатъчен капацитет на бенефициентите;

- Липса на реални възможности за измерване на въздействието на програмата в областта на иновациите;
- Необходимост от детайлни проучвания на нуждите и очакванията на целевите групи, анализи на търсенето и финансово-икономически анализи за устойчивостта на по-комплексните проекти за бизнес инфраструктура (напр. технологични паркове, бизнес инкубатори и др.);
- Необходимост от допълнително насърчаване на целенасочено и фокусирано сътрудничество между бизнеса и науката и обвързване на резултатите от проектите с реалните ползи за българската икономика;
- Необходимост от внимателно и навременно планиране и ПИП за по-мощните и сложни проекти (напр. технологични паркове). В допълнение, необходимо е да се извършват предварителни проучвания за приложимост и анализ на нуждите от определен тип инфраструктура за съответната територия и целева група, с цел осигуряване на устойчивост при функционирането ѝ след изграждането по програмата;

Проект BG161PO003-5.0.01-0003 „Ефективно управление на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г.” се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013, (Приоритетна ос 5 „Техническа помощ”), съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

- Критериите за допустимост и оценка на проекти трябва да са достатъчно отворени, за да генерират интерес в по-широк кръг целеви групи, с цел постигане на заложените цели и индикатори.
- Необходимост от обвързаност при адресирането на нуждите на бизнеса и на научния сектор, включително чрез осигуряване на възможности за обвързаност между иновационните продукти/процеси/услуги и генериране на добавена стойност за бизнеса.
- Недостатъчно ясно дефиниране на иновативните процеси/продукти/услуги, което генерира допълнителен риск от неадекватно оценяване на проектните предложения и недостатъчния капацитет на оценителите.
- Необходимост от детайлни проучвания на нуждите и очакванията на целевите групи преди определяне на критериите за избор на операции, които да насърчават поведенчески промени към иновации в МСП от традиционните сектори.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОДХОДА ЗА ПОДКРЕПА НА ИНОВАЦИИТЕ

1. В процеса на изпълнение на програмата, в края на програмния период 2007-2013 г. се наблюдава значително подобрене във всички елементи на проектния цикъл. Подобен е дизайнът на процедурите, като интересът към тях значително нараства в края на периода.
2. Въведени са множество промени, с цел опростяване на правилата за кандидатстване, в т.ч. по-ясно дефинирани критерии за оценка на проектите.
3. Капацитетът на бенефициентите за подготовка и изпълнение на проектите се повишава, но все още е недостатъчен.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОДХОДА ЗА ПОДКРЕПА НА ИНОВАЦИИТЕ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

1. Ефектът от ОПИК трябва да се съсредоточи в сектори с висока добавена стойност, с цел разширяване на ориентираните към растеж предприятия, насочили се към разрастване в международен план.

Да се засили фокусът върху иновациите, като се подкрепят приоритетно проекти, които генерират висока добавена стойност и имат най-голям потенциал за принос към положително развитие на иновациите.

2. При програмирането на ОПИК 2014-2020 следва да се потърсят механизми за засилване ролята на иновациите в процеса на модернизиране на българските предприятия, на база на тяхната приложимост и реалните нужди на икономиката.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

3. Да се **извършат анализи** след приключването на проектите, които да изследват ефекта и въздействието на ОПРКБИ в областта на иновациите.
4. Да се предвидят мерки и възможности, които ще доведат до комерсиализация на научните изследвания, в т.ч. чрез насърчаване на взаимовръзките между науката и бизнеса.
5. Да се **извършват детайлни проучвания на нуждите и очакванията на целевите групи** преди определяне на критериите за избор на операции, както и прединвестиционни проучвания, включващи финансово-икономически анализи за устойчивостта и жизнеспособността на вложените инвестиции.
6. Да се опростят и прецизират критериите за подбор на проекти, като се оценява основно потенциалът на иновативните продукти/услуги/процеси за приложимост и въздействие.
7. Опростяването на критериите за подбор на проектите да бъде компенсирано чрез механизми за засилен мониторинг и контрол в процеса на изпълнение на проектите.
8. В ОПИК 2014-2020 г. следва да се предвидят възможности за подкрепа на **мерки за повишаване на административния капацитет на бенефициентите за подготовка и изпълнение на проекти**, който се оценява като недостатъчен в настоящия анализ.
9. Да се привличат доказани експерти с широки познания и опит в сферата на иновациите, в процеса на подбор на проектни предложения и възлагане на оценката на проектните предложения, и верификациите, по аналогия на Процедура BG161P0003-2.3.02 „Енергийна ефективност и зелена икономика”, като се отчетат препоръките в настоящия анализ
- за преодоляване на проблемите в текущата процедура.
10. Да се предвидят интервенции, насочени към стартиращите иновативни предприятия, които да включват висококачествени специализирани консултантски услуги по отношение на икономическата, финансова оценка и оценката на интелектуалната собственост на конкретен иновативен продукт; консултантска помощ по отношение на пазарната реализация; инвестиции, осигуряващи нормалното функциониране на предприятието, специализирано обучение на персонала и т.н.
11. Да се предвидят мерки, които да осигурят **съкращаване на срока за оценка на проектните предложения**, на база на своевременно предварително планиране на процедурите и определяне на специфичните нужди от човешки и технически ресурси.
12. Да се дефинират **ясни и измерими индикатори за резултат и за въздействие**.
13. За някои по-комплексни иновационни проекти е подходящо да се предвиди кандидатстване на два етапа, като на първия етап се разглежда проектна идея, а на втория етап само одобрените кандидати подават пълна апликационна форма.
14. Да се предвидят механизми в ОПИК за насърчаване на ПЧП проекти, което е приложимо не само в областта на иновациите.
15. Да се търсят форми на **мобилизиране на финансови инструменти** за подпомагане на стартиращи иновативни предприятия, например ваучери.
16. Да се подкрепят приоритетно иновации, приложими в различни сектори на икономиката (например ИКТ).



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

17. Да се анализира ролята, успеваемостта и приноса на академичния сектор.
18. Да се установят трайни механизми за сътрудничество между УО и Патентното ведомство на Република България в рамките на програмния период 2014-2020 г., с цел повишаване на информираността на бенефициентите, както и за подпомагане на УО при измерване на резултатите и ефекта от публичната подкрепа. Препоръчително е и да се създаде регистър или информационна система за патентите, която да предоставя подробна информация на потенциални ползватели.
19. Партньорствата между бизнеса и научните организации, и университетите да бъдат стимулирани чрез механизми за тяхното насърчаване, на база на предвидими и устойчиви резултати.
20. Подобряване и разнообразяване на иновационните инструменти, на база на извършените анализи на нуждите.
21. Прилагане на активна политика за насърчаване на синергиите на оперативно ниво посредством системен подход за подобряване на управлението на връзките между различните части на програмата.
22. Мерките следва да търсят допълняемост и синергия с други оперативни програми, най-вече – ОПНОИР. Основната цел на ОПНОИР е постигане на интелигентен растеж и изграждане на общество, базирано на знанието, чрез повишаване качеството на научните изследвания и образованието. По този начин двете оперативни програми осигуряват подкрепа както за развитието на приложни изследвания по инициатива на научната общност (ОПНОИР), така и за развитието и внедряването на иновации, включително изграждане на инфраструктура за иновации и изследвания, породени от нуждите на бизнеса, което следва да е основният акцент на ОПИК. Възможно е да се подкрепят интегрирани проекти, които да бъдат финансирани съвместно от двете програми.

2.

ПРОЦЕДУРИ ЗА ТЕХНОЛОГИЧНА МОДЕРНИЗАЦИЯ (ПРИОРИТЕТНА ОС 2)

❖ Дизайн на процедурите

Процедурите за технологична модернизация в МСП и големи предприятия са тези, предизвикали най-голям интерес и успех сред бенефициентите по ОПРКБИ.

От началото на изпълнението на програмата са обявени **8 процедури за технологична модернизация (ТМ)**, 2 от които са насочени само към големи предприятия, а 6 към МСП.

Проект BG161P0003-5.0.01-0003 „Ефективно управление на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г.” се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013, (Приоритетна ос 5 „Техническа помощ”), съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие

По-подробна информация и сравнителен анализ на дизайна на процедурите е представен в Раздел V „Добри практики и подобрения”, т. 6 „Процедури, предизвикали адекватен интерес”.

Към 31.12.2013 г., от 2832 проекта, финансирани по програмата, **броят** на проектите за технологично обновление на българските предприятия е **998**, или **35,24 % от общия брой на всички финансирани проекти** по програмата.

Броят на подадените проектни предложения по всички обявени досега процедури, с



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

изключение на процедура BG161P0003-2.1.14 „Технологична модернизация в малки и средни предприятия”, която е все още в процес на оценка, е **2873**, като общият брой на сключените договори представлява **34,74 %** от всички подадени проектни предложения по процедурите за ТМ.

Високият интерес на предприятията към процедурите за ТМ се онагледява от факта, че **подадените проекти** по тези процедури (общо **4046**) представляват **44,77 % от общия брой на всички подадени проекти** по програмата към 31.12.2013 г. (9038), като този процент се доближава до половината от всички проекти, а по ОПРКБИ са обявени общо 31 процедури с конкурентен подбор на проекти по приоритетна ос 1 и 2. Популярността на процедурите за технологична модернизация се потвърждава и от самите бенефициенти, които по време на проведените фокус-групи, интервюта и анкетни проучвания за целите на анализа отбелязват, че **имат най-голяма необходимост от технологично обновление в предприятията и това са процедурите, които се доближават в най-голяма степен до техните нужди и очаквания от програмата**. Технологичното обновление е неразривно свързано и с въвеждането на иновации (т.е. въвеждане на иновативни за предприятието технологии), поради което този тип процедури имат принос и към иновативното развитие.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНОЛОГИЧНАТА МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА

Технологичната модернизация на предприятията следва да остане като **приоритет през програмния период 2014-2020 г.**, като е препоръчително това да се извършва **обвързано с иновации**, целящи повишаващи възможностите и конкурентоспособността на предприятията.

1. Процедурите за технологична модернизация са предизвикали най-голям

Проект BG161P0003-5.0.01-0003 „Ефективно управление на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г.” се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013, (Приоритетна ос 5 „Техническа помощ”), съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие

интерес сред бенефициентите по ОПРКБИ, в сравнение с всички останали процедури по програмата.

2. В някои от процедурите за ТМ в МСП е налице териториална приоритизация (2.1.06), като интензитет на безвъзмездна финансова помощ се формира в зависимост от категорията на предприятието-кандидат и района за планиране, на чиято територия кандидатът е заявил за подпомагане дейности.
3. В две от процедурите за технологична модернизация в МСП (2.1.13 и 2.1.14) се финансират с предимство специфични кодове от допустимите сектори от КИД-2008 – високотехнологични и средновисокотехнологични производства, както и предприятия, които развиват научно-изследователска и развойна дейност.
4. Критериите за подбор на проекти и за техническа и финансова оценка са оптимизирани в процеса на изпълнение на програмата.
5. Броят на прекратените проекти намалява с всяка следваща процедура за технологична модернизация в МСП, което показва, че бенефициентите повишават капацитета си за управление на проекти и се „учат” паралелно с процеса на изпълнение на програмата.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ТЕХНОЛОГИЧНАТА МОДЕРНИЗАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА

1. Необходимо е да се прецизират критериите за оценка на проектите, най-вече тези за измерване на ефекта и добавената стойност от изпълнение на проектите върху икономиката на страната.
2. Необходимо е да се преформулират и прецизират индикаторите за изпълнение на проектите, които да дават информация за ефекта и добавената стойност от изпълнение на проектите върху икономиката на страната.
3. В новата ОПИК да бъде предвидена по-добра секторна приоритизация на проектите, като бъдат отворени процедури за технологична модернизация, насочени към различни сектори на икономическа дейност от КИД-2008, а не приоритетно към сектор С „Преработваща промишленост”, който е изключително всеобхватен.
4. Да се извършват детайлни проучвания на нуждите и очакванията на целевите групи преди определяне на критериите за избор на операции.

3.

ПРОЦЕДУРА BG161PO003-2.3.02 "ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ И ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА"

Като общ извод от извършените анализи и проучвания, може да се твърди, че

практиката на възлагане на част от дейностите на УО по преглед и оценка на проектите на външен изпълнител, разполагащ с необходимия екип от експерти със специфична експертиза, е препоръчително да бъде продължена през следващия програмен период и същата се възприема като особено удачна за дейности, изискващи специфична експертиза.

Практиката може да се приложи и във фазата на реализация на проектите, за целите на верификация на разходите, извършване на предварителен контрол, проверки на място, становища по определени казуси и т.н. Въпреки това, практиката се нуждае от промени и усъвършенстване, с цел преодоляване на проблемите, възникнали при „пилотното” ѝ стартиране през програмен период 2007-2013 г. Обект на настоящия анализ са основните проблеми, които са констатирани при прилагането на практиката с Асистент по проекта и Асистент по верификацията, които следва да бъдат преодоляни през програмен период 2014-2020 г., с цел успешно прилагане и разширяване на тази практика.

Основният проблем на процедурата е свързан със значителното забавяне на процеса на оценка на проектни предложения от страна на Асистента по проекта.



Отчитайки интереса от страна на потенциалните бенефициенти по процедурата, както и значимостта на енергийната и ресурсна ефективност за програмния период (2014-2020), **е препоръчително УО да планира обявяване на процедура за енергийна ефективност, в самото начало на програмния период.** Ранното обявяване на процедурата би следвало да доведе до по-равномерно разпределение във времето на подаваните проектни предложения. От друга страна, може да бъдат предвидени мерки, чрез които да бъдат запознати по-широк кръг потенциални бенефициенти с възможността за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в тази област на интервенция. Въпреки тези мерки, съществува риск отново честотата на подаване на проектни предложения да е неравномерна и да бъдат концентрирани голям брой проектни предложения в даден период, което от своя страна ще е голямо предизвикателство за външния изпълнител и за УО, включително поставяйки под съмнение спазването на правилата за обработка на проектите. Проблемът възниква най-вече във връзка с концентрацията на проектни предложения в кратък период от време и очевидно недостатъчния капацитет на избрания изпълнител на дейностите.

Анализът показва, че забавянето в процеса на оценка на проектните предложения е обусловено от няколко фактора:

- Концентрация на голям брой проектни предложения в кратък период от време (последните две седмици преди крайния срок за подаване на проектни предложения) и недостатъчен капацитет на избрания Асистент за тяхната своевременна обработка.
- Недостатъчни механизми за контрол от страна на УО върху изпълнението на договора от дейностите от страна на външния изпълнител за спазване на договорните срокове.
- Често се констатирали случаи, при които при изпращане на проекта за

преработка на бенефициента от страна на Асистента по проекта не се посочват изчерпателно всички недостатъци, които кандидатът следва да отстрани. Това налага впоследствие проектът да бъде връщан повторно, с нови забележки и коментари, и нов срок за отстраняване на допълнително констатирани несъответствия, което допълнително забавя процеса и поставя под въпрос качеството на оценката и равнопоставеното третиране на кандидатите.

- Проблеми с координацията и отчитането от страна на Асистента по проекта.

Причините за възникване на описаните проблеми могат да се търсят в няколко области:

На първо място, основният проблем е свързан с критериите и начина на избор на външни изпълнители по реда на ЗОП.

В случая изпълнителите са избрани в рамките на открита процедура по реда на ЗОП. Прегледът на заложените изисквания към участниците в процедурата показва, че същите са сравнително адекватни, като е търсен балансът между защитата на интересите на възложителя и спазване на принципите за свободна и лоялна конкуренция. Тази задача, обаче, е значително затруднена от факта, че на етап възлагане на процедурата, възложителят не е в състояние да предвиди необходимия човешки ресурс, с който следва да разполага изпълнителят, при неяснота относно броя проектни предложения, които следва да бъдат разгледани. Друг сериозен риск, свързан с невъзможността за добра предвидимост, е *залагането на неадекватни и нереалистични срокове за издаване на становище от страна на Асистента*, тъй като не могат да се предвидят възможните казуси и проблеми, които биха могли да възникнат. Нереалистично късите срокове съдържат риск относно качеството на становищата.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

На следващо място, в проекта на договор не са заложени достатъчно механизми за контрол от страна на УО в периода на изпълнение. В договорите са предвидени задължения за изпълнителите да представят на Възложителя Междинен отчет (към всяка заявка за междинно плащане), Окончателен отчет (в края на изпълнение на дейностите по договора) и Справки и информация (при необходимост и при поискване от Възложителя). Проведеното интервю с Асистента по проекта показва, че същият поддържа отделна деловодна система за целите на проектите, както и изпраща всички свои писма с копие до възложителя. Този механизъм обаче не е ефективен, доколкото УО не е в състояние да проследява цялата кореспонденция. В тази връзка, необходимо е в договорите да се предвиждат регулярни справки, с които изпълнителят да се отчита на по-кратки периоди от времеизпълнението на дейностите и напредъка по договора (например, на месечна база). Регулярните отчети ще позволят и предприемане на корективни мерки, в случай на констатирано забавяне в процеса на изпълнението, които да позволят своевременна оценка на постъпилите проектни предложения.

С цел преодоляване на констатираните проблеми, препоръчително е да се обмисли възможността през програмния период 2014-2020 г. изборът на Асистент по проектите да бъде извършвано чрез рамково споразумение с минимум трима изпълнители, по реда на ЗОП.

Рамковото споразумение е най-удачният подход, когато на етап възлагане на обществената поръчка не могат да бъдат предвидени всички условия по бъдещите договори. Изборът на минимум трима изпълнители ще осигури на УО възможността да избира, на база на конкретно заложени

параметри, измежду тримата (или повече) изпълнители този, който ще предложи най-добра цена и срок за изпълнение на дейностите по конкретната процедура. Изборът между потенциалните изпълнители, с които е сключено рамковото споразумение, се извършва в много кратки срокове (реалистично до седем дни). В тази връзка, същото може да бъде извършвано след приключване на приема на проектни предложения по конкретната процедура, когато е ясен броят на подадените проектни предложения. Това ще осигури възможност за прецизно дефиниране на необходимия ресурс за изпълнение. От друга страна, наличието на повече от един потенциален изпълнител осигурява възможности за паралелно възлагане на оценката на проекти по повече от една процедура.

По отношение на човешкия ресурс, необходим на потенциалния изпълнител, то е възможно в рамките на условията за възлагане на рамковото споразумение да се изисква от участниците деклариране на възможността да осигурят необходимия брой експерти при възлагане на конкретна поръчка. След яснота относно броя на подадените проектни предложения, към потенциалните изпълнители може да се заложат изисквания за конкретен брой експерти, които същите следва да осигурят за изпълнението на конкретната поръчка. От друга страна, Договарящият орган следва да предвиди с договора/рамковото споразумение с изпълнителя (Асистента), повече механизми за мониторинг и контрол над същия, както и корективни мерки.

Извън посочените по-горе затруднения, в процеса на кандидатстване по процедурата от страна на потенциалните бенефициенти се наблюдава липса на капацитет относно разбиране на насоките за кандидатстване. Наблюдението е базирано на извършения преглед на въпросите, задавани от потенциалните бенефициенти по време на разяснителната кампания. От извършения преглед на въпросите е установено, че



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

въпросите, задавани от страна на потенциалните бенефициенти, могат да бъдат групирани в следните основни направления:

- Въпроси, свързани с начина и периода за провеждане на процедури за избор на изпълнители/доставчици;
- Въпроси, свързани с допустимостта на бенефициенти (КИД);
- Въпроси, свързани с допустимостта на дейностите и разходите.

❖ Дизайн на процедурата

Като основно предимство и добра практика на процедурата се оценява предвидената възможност за бенефициентите да избират изпълнители на дейностите преди подаване на проектното предложение.

Този подход осигурява максимална ефективност от гледна точка на сроковете за изпълнение на проектите. **Посочената практика се възприема като удачна и се препоръчва нейното продължаване в процедурите през програмен период 2014-2020 г.**

Критериите за оценка на проектните предложения не предвиждат оценяване с различен брой точки на отделните проекти. Това поставя въпроса относно класирането на проектите до изчерпване на ресурса по схемата. При спазване на принципа за първия по време подаден проект, се стига до проблем във връзка с двуетапното входиране на проектите. На първо място от страна на кандидата – при Асистента по проекта и впоследствие – от страна на Асистента по проекта – при Договарящия орган. Това поставя въпроса коя дата на подаване на проекта следва да се вземе предвид, поради факта, че продължителността на отстраняване на несъответствия от кандидатите е различен, според качеството на проекта.

Рискът може да се минимизира със засилен контрол от страна на УО върху работата на Асистента по проекта, като се отчитат периодите на разглеждане и оценка на проектните предложения, като меродавно е подаването на проекта в Договарящия орган. В същото време, този подход на оценяване следва да се подобри и прецизира през програмен период 2014-2020 г., за да се елиминират възможностите за неравнопоставеност между кандидатите.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

**ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С
ПРОЦЕДУРА BG161PO003-2.3.02
„ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ И ЗЕЛЕНА
ИКОНОМИКА”**

**ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-
2020 г.**

1. **Практиката с избор на Асистент по проекта и Асистент по верификацията е удачна** за спецификата на проектите за енергийна ефективност, но са идентифицирани проблеми с прилагането ѝ – включително по отношение на договорните задължения на изпълнителя, капацитета му и забавяния в процеса на оценка на проектите.
2. Въпреки ясно разработените Насоки за кандидатстване от страна на УО, потенциалните бенефициенти срещат трудности с разбиране на насоките, в частта, отнасяща се до допустимост на разходите и дейността, периода и начина на провеждане на процедурите за избор на изпълнители/доставчици и видовете допустими предприятия.
3. **Като основно предимство и добра практика на процедурата се оценява предвидената възможност за бенефициентите да избират изпълнителите за дейностите преди подаване на проектното предложение**, което оптимизира значително сроковете за изпълнение на проектите.

Практиката се възлага на дейности на външни изпълнители по оценка на предложения и верификация на разходи по проекти, които изискват специфична експертиза, следва да бъде доразвита през следващия програмен период, като е възможно да се приложи и върху други процедури – например иновации, ресурсна ефективност и др. В допълнение, практиката е възможно да се приложи и върху други дейности от компетенцията на УО, с цел минимизиране на риска от забавяния в изпълнението на програмата поради липса на капацитет и концентрация на проекти за обработка.

- С цел минимизиране на рисковете от недостатъчно прецизно формулиране на изискванията към външните изпълнители, да се възприеме подход за сключване на рамкови споразумения, с най-малко трима потенциални изпълнители.
- Да се планира обявяване на процедура за енергийна ефективност още в началото на програмния период.
- Да се акцентира върху разяснителни кампании и мерки за повишаване на капацитета на бенефициентите.
- Да се засили контролът от страна на УО върху работата на външните изпълнители.



4.

ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯ”

Въпреки късното стартиране на инициативата JEREMIE, през програмен период 2007-2013 приоритетна ос 3 показва високо ниво на успеваемост в процеса на усвояване на средства и постигане на заложените индикатори.

Финансовите инструменти притежават висок потенциал и възможности, поради което през програмен период 2014-2020 г. същите са във фокуса на европейските регламенти. Анализът показва и **съществен интерес от страна на крайните ползватели на финансовите инструменти**. Допълнително предимство на инструментите е револвиращият им характер, което означава, че средствата, които бъдат възстановени от ползвателите на кредити или дяловите инвестиции, могат отново да се използват за подобни инвестиции от страна на държавата. Ето защо, не трябва да се пренебрегва ролята им и съответно да се предвидят достатъчно ресурси по новата оперативна програма, които да се инвестират под формата на финансови инструменти.

Важно в този аспект е УО на ОПРКБИ да вземе решение относно подхода на програмиране на финансовите инструменти, като се съсредоточи върху онзи, който осигурява **максимална гъвкавост** на финансовите инструменти, каквото е и изискването на Общоприложимия регламент. **Под „гъвкавост” на финансовите инструменти следва да се разбира такава форма, която:**

- насърчава максимално участието от страна на инвеститорите и финансовите институции от частния сектор на основата на целесъобразно поделение на риска;

- предоставя по-широки възможности на Управляващите органи при управлението на средства от програмите за финансови инструменти;
- позволява подпомагането на инструменти с дялово участие в целеви предприятия.

За изпълнението на целите на програмите, *подкрепата от ЕСИФ може да бъде предоставяна под формата на безвъзмездни средства, награди, възстановима помощ или финансови инструменти, или комбинация от тях, с цел максимизиране на резултатите*. При вземането на решението следва да се отчете възможността, предвидена в Регламент ЕС № 1303/2013 („Общоприложимия Регламент”), който допуска възможност за **съчетаване на финансови инструменти с безвъзмездни средства**, с цел постигане на икономическа устойчивост на проектите. Съгласно Общоприложимия Регламент, решението за финансиране на мерки за подкрепа чрез финансови инструменти следва да се взема на базата на **предварителна оценка**, която е установила, че са налице доказателства за пазарна неефективност или неоптимална инвестиционна ситуация, и на прогнозното равнище и обхват на публичните нужди от инвестиции, включително видовете финансови инструменти, които да бъдат подкрепени. Тази оценка включва **анализ на предлаганата инвестиционна стратегия**, включително разглеждане на вариантите за уредба за изпълнението по смисъла на член 38 от Общоприложимия регламент, финансовите продукти, които ще се предлагат, целевите крайни получатели и предвижданото съчетаване с безвъзмездни средства, където е уместно. Друг важен аспект на оценката е посочването на **оачкваните резултати и как съответният финансов инструмент**



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

се очаква да допринесе за постигането на специфичните цели, определени в рамките на съответния приоритет, включително показателите за този принос. Предварителната оценка може да се преразглежда и актуализира в хода на изпълнението, когато вече не отразява точно пазарните условия.

Във връзка с гореизложеното, подходът на **прилагане на финансови инструменти във различни приоритетни оси, вместо съсредоточаването им в една приоритетна ос за финансови инструменти, има следните предимства:**

- Този подход ще позволи по-голяма гъвкавост при планирането и прилагането на финансовите инструменти, в съответствие с изискванията на Общоприложимия регламент;
- Залагането на средствата за финансови инструменти във всички приоритетни оси ще гарантира приноса им към постигане на програмните цели, както и индикаторите за продукт и резултат по отделните приоритетни оси и инвестиционни приоритети. По този начин насочването на средствата чрез финансови инструменти ще следва цялостната логика на интервенция на програмата – адресиране на идентифицираните нужди и предизвикателства от социално-икономическия анализ, както и на Стратегията Европа 2020, и Споразумението за партньорство. Като резултат може да се очаква приносът на финансовите инструменти към постигане на програмните цели и резултати да е по-осезаем и измерим.
- Предвид факта, че финансовите инструменти следва да се планират и прилагат на базата на предварителна оценка по смисъла на чл. 37 от Общоприложимия регламент, както и че резултатите от обществена поръчка

„Изготвяне на предварителна оценка (ex-ante assessment) и стратегия за ефективното прилагане на финансови инструменти по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 г. не са налични към настоящия момент, препоръчително е ОПИК 2014-2020 да не конкретизира прилагането на финансови инструменти преди наличието на предварителна оценка, с цел избягване на несъответствия между програмата и резултатите от предварителната оценка.

За сравнение, предимството на съсредоточаване на средствата за финансови инструменти в отделна приоритетна ос би било свързано с разпоредбата на чл. 120 от Общоприложимия регламент (чл. 120) относно финансовата подкрепа от фондовете, съгласно който *„Максималната ставка на съфинансиране от ЕФРР на ниво приоритетна ос на оперативните програми по целта „Инвестиции за растеж и работни места” се увеличава с десет процентни пункта, когато цяла приоритетна ос се изпълняват посредством финансови инструменти или посредством водено от общностите местно развитие”*.

Типът инструменти, които ще се прилагат по новата оперативна програма, следва да бъде определен на базата на анализ на изпълняваните през изтеклия период типове инструменти, включително след оценка на фондовете, чието реално изпълнение все още не е стартирало. При това следва да се има предвид, че основна част от усвоения ресурс към момента се дължи на дълговите инструменти и фактът, че през 2013 г. те са почти изчерпани, показва, че има сериозно търсене на заеман капитал и тези инструменти могат успешно да се приложат и през следващия програмен период. Другият успешен фонд „Инструмент за промотиране на предприемачеството и предоставяне на първоначално финансиране” също следва да се разглежда като успешен. Продължаването на

Инвестираме във вашето бъдеще



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

подобна инициатива би затвърдило вече създадения имидж на България като startup център на региона.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРИЛАГАНЕТО НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ

- 1. Финансовите инструменти притежават висок потенциал и възможности, като генерират значителен интерес от страна на бизнеса.**
- 2. ПО 3 показва високо ниво на успеваемост в процеса на усвояване на средства и постигане на заложените индикатори.**
- 3. Анализът показва и съществен интерес от страна на крайните ползватели на финансовите инструменти.**
- 4. Основен принос в напредъка при усвояването на средствата има приоритетна ос 3, като това се дължи до голяма степен на спецификата на отчитане на изплащането на ресурса за JEREMIE.**



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

1. ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

1. УО на ОПКБИ следва да вземе решение относно подхода на програмиране на финансовите инструменти, като се съсредоточи върху онзи, който осигурява максимална гъвкавост на финансовите инструменти.

2. Решението за финансиране на мерки за подкрепа чрез финансови инструменти следва да се взема на базата на предварителна оценка, която е установила, че са налице доказателства за пазарна неефективност или неоптимална инвестиционна ситуация, и на прогнозното равнище и обхват на публичните нужди от инвестиции, включително видовете финансови инструменти, които да бъдат подкрепени.

3. Предвиждането на финансови инструменти във всички приоритетни оси, вместо съсредоточаването им в една приоритетна ос за финансови инструменти, има следните предимства:

- Този подход ще позволи по-голяма гъвкавост при планирането и прилагането на финансовите инструменти, в съответствие с изискванията на Общоприложимия регламент;
- Залагането на средствата за финансови инструменти в общите приоритетни оси ще гарантира приноса им към постигане на програмните цели, както и индикаторите за продукт и резултат по отделните

приоритетни оси и инвестиционни приоритети.

- Насочването на средствата чрез финансови инструменти ще следва цялостната логика на интервенция на програмата – адресиране на идентифицираните нужди и предизвикателства от социално-икономическия анализ, както и на Стратегията Европа 2020 и Споразумението за партньорство.

4. ОПК 2014-2020 да не конкретизира прилагането на финансови инструменти преди наличието на резултати от предварителната оценка, с цел избягване на несъответствия между програмата и резултатите от оценката.

5. Усилията да се съсредоточат в навременната организация за прилагане на инструментите за финансов инженеринг, включително избор на банкови институции, финансови посредници и партньори, които да управляват отделните фондове.

6. Типът инструменти, които ще се прилагат по новата оперативна програма, следва да бъде определен на базата на анализ на изпълняваните през изтеклия период типове инструменти, включително след оценка на фондовете, чието реално изпълнение все още не е стартирало.

7. Подготвителните действия за установяване на институционалния модел следва да стартират още на този етап, тъй като те естествено съкращават времето за реално изпълнение на проектите.



5.

ПРОЦЕДУРИ ЗА ПОКРИВАНЕ НА МЕЖДУНАРОДНО ПРИЗНАТИ
СТАНДАРТИ (ПРИОРИТЕТНА ОС 2)

През програмен период 2007-2013 г. са отворени общо 4 процедури за покриване на международно признати стандарти по ОПРКБИ. Сключени са **общо 824 договора** по всички процедури, което представлява 29,10% от всички сключени договори по програмата. Интересът на кандидатите към тези процедури се нарежда на второ място след интереса към процедурите за технологична модернизация, като са **получени общо 2553 проектни предложения**, които представляват 28,25% от всички получени проекти по ОПРКБИ. По-подробна информация и сравнителен анализ на дизайна на процедурите е представен в Раздел V „Добри практики и подобрения”, т. 6 „Процедури, предизвикали адекватен интерес”.

Броят на подадените проектни предложения, както и броят на сключените договори се *увеличават с отварянето на всяка следваща процедура*, като **най-много проектни предложения са подадени, респективно най-много договори са сключени, с бенефициенти по последната процедура 2.1.12**, а процентът на сключените договори от общия брой на подадените проекти е най-висок по първата процедура 2.1.02 – сключени са договори с повече от половината подадени проектни предложения. Процедурите са обявявани през годините 2007, 2008, 2010 и 2011 г., когато е отворена последната от процедурите за стандартизация. Към 31.12.2013 г. има проекти в процес на изпълнение само по процедура 2.1.12.

По отношение на **допустимостта на кандидатите**, всяка процедура въвежда различни изисквания към потенциалните бенефициенти. За разлика от процедурите за технологична модернизация, в отделните процедури за покриване на международно признати стандарти няма ограничение за

категорията предприятие (МСП или голямо предприятие) на кандидатите.

По отношение на **допустимите за финансиране сектори** на икономическа дейност, *само първата процедура 2.1.02 въвежда ограничение на допустимите сектори* съгласно действащия тогава Национален класификатор на икономическите дейности. При следващите процедури не е въведено ограничение на допустимите сектори на икономическа дейност. *Процедура 2.1.08* пък е насочена само към кандидати, които са *научно-изследователски организации*.

Допустимите дейности остават като цяло непроменени за четирите процедури, като с всяка следваща процедура се променят сертификатите и системите за управление, които могат да бъдат въведени.

Инвестираме във вашето бъдеще



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

Интересът на кандидатите към тези процедури се нарежда на второ място след интереса към процедурите за технологична модернизация.

Критериите за оценка на проектите се прецизират с всяка следваща процедура. Процесът за оценка на проектите се извършва в рамките на нормативно установените срокове за всички процедури.

Инвестираме във вашето бъдеще



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.:

Процедурите за покриване на международно признати стандарти да бъдат продължени през следващия програмен период, тъй като се доказва тяхната привлекателност сред кандидатите по ОПРКБИ 2007-2013, на база на анализ на нуждите и нововъведения в областта на международните стандарти.

На база на провежданите анализи на нуждите на бизнеса, да се обмисли дали покриването на международно признати стандарти да не бъде обект на отделни процедури по ОПИК 2014-2020 г., а да бъде въвеждано като допустима дейност, в рамките на процедури за технологична модернизация или други интервенции, като се търси обвързаност на резултатите и по-висока добавена стойност за проектите.



6.

СПЕЦИФИЧНИ И ЦЕЛЕВО ОРИЕНТИРАНИ МЕРКИ

Процедури BG161P0003-2.4.01 и BG161P0003-2.4.02 „Подкрепа за развитието на клъстерите в България”

❖ **Дизайн на процедурите**

Общо по област на въздействие 2.4 „Насърчаване на бизнес кооперирането и клъстерите” са обявени две процедури за подкрепа за развитието на клъстерите. Първата е обявена без срок за кандидатстване, което резултира в сключване на договори с бенефициенти в твърде широк времеви диапазон – от края на 2011 до 2013 г. включително, когато е обявена втората процедура. За разлика от първата процедура, втората има краен срок за кандидатстване. Като цяло дизайнът на двете процедури е приблизително идентичен. Като най-основно и значимо различие между процедурите (извън поставения краен срок за кандидатстване) може да бъде посочено различието в специфичните критерии за допустимост на кандидатите, които могат да участват по компонент 3 „Инвестиционен компонент”. Разликата се изразява в обстоятелството, че по процедура BG161P0003-2.4.02 са допустими за кандидатстване обединения (новосъздадени или вече съществуващи клъстери), които включват минимум 10 (десет) юридически лица и/или еднолични търговци, докато по първата процедура броят на юридически лица и/или еднолични търговци в обединенията е два пъти по-голям. *Позовавайки се на това обстоятелство, може да се предположи, че поради занижените критерии за допустимост интересът към втората схема е по-голям, а именно - има подадени 156 проектни предложения, за разлика от 55 по първата.*

Не може да не бъде обърнато внимание на обстоятелството, че към настоящия момент от общо 78 сключени договора за безвъзмездна финансова помощ по двете схеми, са

приключили 3 договора, което е едва 0.03% от общия брой.

❖ **Основни проблеми**

Като проблем на етап подготовка и кандидатстване от страна на потенциалните бенефициенти могат да бъдат посочени завишените изисквания по отношение на специфичните критерии за допустимост на същите. Най-вероятно в процеса на подбор на проектни предложения, Договарящият орган е забелязал, че специфичните критерии за допустимост са сериозен проблем пред потенциалните кандидати, на база на което във втората процедура същите са занижени. В този вид процедури следва да бъде отчетено и обстоятелството, че в България клъстерната мрежа е слабо развита, поради липсата на сериозни предпоставки и опит, стимулиращи кооперирането между бизнеса, НПО, науката и държавни и общински структури. Посоченото обстоятелство води до значително стесняване на кръга на допустимите кандидати по процедурите, в сравнение с останалите процедури за подкрепа на предприятията по оперативната програма.

Подходът със занижаване на специфичните критерии за допустимост може да бъде отчетен като добра практика и може да бъде приложена и при други схеми за подбор на проекти, разбира се когато са налице подобни затруднения от страна на потенциалните бенефициенти.

Сложността, с която се отличават проектите по процедурата, рефлектира и създава реални трудности за кандидатите. Липсата на административен капацитет от страна на кандидатите за подготовка и последващо изпълнение на проектите води до недобро



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

планиране на дейности и разходи, а оттам и до корекции в бюджета, отпадане на проектното предложение, а в случаите на подписване на договор – до трудности в хода на изпълнението му. Нерядко кандидатите изпълняват дейности и извършват разходи, които не са посочени в подаденото от тях проектно предложение.

Поради изключително ниския процент на успешно приключилите ДБФП, както и факта, че са прекратени 5 бр. ДБФП, не може да бъде направено заключение за успеваемостта на процедурите.

От момента на публикуване на обявата за отваряне на процедурата до момента /27 месеца/ постъпилите проектни предложения са 38 броя, което позволява да се констатира сравнително нисък интерес.

Усвояемостта на средствата по процедурата е като цяло ниска. В изпълнение са 15 договора със стойност на БФП 3 769 335,78 лв., а реално изплатените средства към бенефициентите са в размер на 521 909,75 лв.

Минималният брой отхвърлени проектни предложения означава, че критериите за оценка като цяло са достатъчно благоприятни, спрямо кандидатите и не следва същите да се анализират детайлно в своята цялост и дефинират като причина за малкия брой подадени проектни предложения. По-скоро фокусът трябва да бъде върху конкретни условия за кандидатстване, които създават известни ограничения спрямо кандидатите.

Необходима е промяна на част от условията за кандидатстване, което да доведе до възможност за отстраняване на констатираните трудности и пречки пред кандидатите и съответно до усвояване на по-голяма част от предвидения бюджет на процедурата.

ОСНОВНИ	ИЗВОДИ	ВЪВ	ВРЪЗКА	С
ПРОЦЕДУРИ	BG161P0003-2.4.01			И
BG161P0003-2.4.02	„ПОДКРЕПА			ЗА
РАЗВИТИЕТО НА КЛЪСТЕРИТЕ В БЪЛГАРИЯ”				



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

1. Констатира се сравнително нисък интерес към процедурите.
2. В България клъстерната мрежа е слабо развита, поради липсата на сериозни предпоставки и опит, стимулиращи кооперирането между бизнеса, НПО, науката и държавни и общински структури, което води до значително стесняване на кръга на допустимите кандидати по процедурите, в сравнение с останалите процедури за подкрепа на предприятията по оперативната програма.
3. Подходът със занижаване на специфичните критерии за допустимост очевидно може да бъде отчетен като добра практика.
4. Капацитетът на бенефициентите за подготовка и изпълнение на подобен тип проекти е недостатъчен.
Независимо от тенденциите за повишаване на броя на подадените проектни предложения, като цяло техният брой е сравнително малък и недостатъчен спрямо целите, които са поставени на етап програмиране.

1. През програмен период 2014-2020 г. би могло да се възложи проучване на финансовата и икономическата жизнеспособност на клъстерите в Република България.
2. В случай че се планират такива интервенции през програмен период 2014-2020 г., те следва да са насочени към насърчаване на партньорството и кооперирането, обвързано с приоритетите на ОПИК 2014-2020 г., като се търсят допирните точки между партньорите, които ще осигурят устойчивост на партньорството във времето, основано на взаимни интереси на участниците.
3. Необходима е допълнителна популяризация на възможностите на програмата и насърчаване на клъстерите и тяхното развитие.
4. Необходими са действия за повишаване на административния капацитет на бенефициентите, например чрез хоризонтални проекти за техническа помощ за бенефициентите.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

Процедура BG161P0003-2.1.09
„Предоставяне на консултантски услуги на
предприятията в затруднение”

Процедура BG161P0003-2.1.09 е обявена в рамките на област на въздействие 2.1. „Подобряване на технологиите и управлението в предприятията”. Подкрепата в тази област



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

цели предприятията да получат средства за инвестиции в съвременни материални и нематериални активи, насочени към подобряване и разширяване на бизнес дейностите им, подобряване на управлението, въвеждането на нови продукти, услуги и процеси в компаниите, стъпването на нови и разширяване на съществуващи пазари и др.

Основната цел на схема BG161P0003-2.1.09 е да отговори на потребностите на малките и средни предприятия в България, изпаднали в затруднение в резултат на негативните последици от световната финансова и икономическа криза, като им предостави професионална консултантска подкрепа за изготвяне на планове и програми за реструктуриране, стратегии за развитие, финансови анализи и други услуги, съобразени с ресурсите и потребностите на предприятията, както и с динамиката на икономическата среда, и насочени към възстановяване на икономическата жизнеспособност и устойчивост на предприятията.

По процедурата са подадени едва 4 проектни предложения. В резултат от оценката е установено, че **ниито едно от предложенията не отговаря на специфичните критерии за допустимост и всичките са отхвърлени.**

Направеният опит от страна на УО се възприема като неуспешен, но най-вече подобни мерки не са пряко свързани с целите на програмата, която следва да стимулира предприятия, които имат потенциал и капацитет на развитие. Слабият интерес също може да се обясни с факта, че *подобен тип мерки не са типични за програмата и потенциалните ѝ бенефициенти.*

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРАТА

- **Процедурата се оценява като неуспешна.**
- **През програмен период 2014-2020 г. следва да се предвиждат мерки, които безспорно ще допринесат за постигане на специфичните цели на ОПИК.**

Процедура BG161P0003-2.1.10 "Подкрепа за предприятия и кооперации на хора с увреждания"

❖ Дизайн на процедурата

Общата цел на процедурата е да допринесе за повишаване на конкурентоспособността на специализираните предприятия и кооперации на хора с увреждания в България, чрез насърчаване на инвестициите в съвременни технологии и оборудване и предоставяне на достъп до професионални съвети и консултации, свързани с новите технологии, процеси, продукти и услуги.

Съгласно специфичните критерии за допустимост по процедурата са допустими кандидати, както следва:

- Специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания;
- Предприятия, вписани в регистъра, поддържан от Агенцията за хората с увреждания.

На интернет страницата на Министерство на труда и социалната политика - Агенция за хората с увреждания е публикуван регистър на специализираните предприятия и кооперации на и за хора с увреждания. Съгласно списъка към настоящия момент са регистрирани 130 предприятия. Към крайния срок за подаване на проектни предложения по схемата са били регистрирани общо 101 предприятия. Общият



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

брой на подадени проектни предложения е 32. Вследствие на проведения подбор са сключени 22 договора за безвъзмездна финансова помощ, от които са приключили 15. **От изложеното е видно, че приблизително 32% от всички предприятия и кооперации на и за хора с увреждания са се възползвали от процедурата.** Що се отнася до процеса на кандидатстване и изпълнение на проектите е **налице добра успеваемост**, а именно 68% от сключените договори за БФП са приключили и 68% от всички подадени проекти са одобрени. *Позовавайки се на тези показатели може да бъде направено заключение, че подобен тип предприятия разполагат с добър капацитет за подготовка и изпълнение на проекти.* В тази връзка може да бъде продължена практиката за провеждане на подобен тип процедури с подобна демаркация на потенциалните бенефициенти.

В допълнение на гореизложеното е възможно ниският процент на интерес от страна на потенциалните бенефициенти да е породен и от прилагането на едни и **същи критерии за допустимост и техническа и финансова оценка на различни по същност юридически лица, а именно „кооперация” и „предприятие”.** За да бъде избегнат подобен проблем при бъдещи процедури от този вид, същите могат да бъдат разделени на процедури за подкрепа за предприятия на хора с увреждания и на процедури за подкрепа за кооперации на хора с увреждания. При осъществяване на подобен тип разделение следва да се вземат предвид спецификата и разликата **между кооперациите и предприятията** при определяне на критериите за допустимост и техническа и финансова оценка на проектните предложения.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРАТА

1. Приблизително 32% от всички предприятия и кооперации на и за хора с увреждания са се възползвали от процедурата.
2. Дизайнът на процедурите следва да отчете спецификите и нуждите на целевата група.
3. Прилагани са едни и същи критерии за допустимост и техническа и финансова оценка по отношение на кооперациите и предприятията.

През програмен период 2014-2020 г. подобен тип мерки следва да се прилагат, при отчитане на спецификата на кооперациите на хора с увреждания, като допринасят и за постигане на хоризонталните политики. Критериите за избор на проекти следва да отчитат финансовото състояние на целевите групи и условията за финансиране да кореспондират с техните

Процедура BG161P0003-1.2.05 „Създаване на научно-технологичен парк” и процедури за създаване на нови и укрепване на съществуващи офиси за технологичен трансфер, технологични центрове и развитие на приложните изследвания в изследователските организации в България

Процедурата е открита с покана на УО от 10.12.2012 г. , като оценката е приключила в



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

края на 2013 г. Към настоящия момент в изпълнение на дейностите по проекта са обявени редица процедури за възлагане на обществени поръчки. Позовавайки се на достъпната и изложена информация е видно, че в изпълнение на дейностите по проекта не е спазена логическата последователност, както и е генерирано голямо забавяне на изпълнение на същия. Констатацията е във връзка с обстоятелството, че няма информация дали са възложени и изпълнени едни от основополагащите дейности за проекта, като предварителни/ прединвестиционни проучвания, включващи финансово-икономически анализи за жизнеспособността и устойчивостта на проекта, изготвяне на окончателен проект на подробни устройствени планове и планове за регулация, идейни проекти и др. Прави впечатление, че процедурите са обявявани до известна степен хаотично, без да бъде следвана логическа последователност, а в някои случаи е налице разделяне на отделни видове строително-монтажни дейности, които са взимнообвързани, като например разрушаване на сгради и строителство на нови. Подобно разделение може да забави изпълнението на проекта, например в случаите когато договорът по разрушаване на съществуващи сгради изостане спрямо останалите за изграждане на нови. Освен в тези случаи, е възможно множеството изпълнители, които ще бъдат избрани за изпълнение на отделни СМР от инвестиционния проект да възпрепятват изпълнението на дейностите един на друг. В допълнение е избран един изпълнител за осъществяване на строителен надзор, както и един за инвеститорски контрол, които следва да отговарят и следят различни изпълнители по договорите за инженеринг.

Отчитайки изложеното, отнасящо се до забавянето в изпълнение на дейностите по проекта, Управляващият орган е взел решение проектът да бъде фазиран и същият да бъде изпълнен през програмен период 2014-2020 г.. От друга гледна точка, липсата на детайлни прединвестиционни проучвания, съдържащи

анализ на икономическата и финансова жизнеспособност на проекта, се разглежда като риск за неговата устойчивост и целесъобразност.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРА BG161P0003-1.2.05 „СЪЗДАВАНЕ НА НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧЕН ПАРК” И ПРОЦЕДУРИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА НОВИ И УКРЕПВАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ ОФИСИ ЗА ТЕХНОЛОГИЧЕН ТРАНСФЕР, ТЕХНОЛОГИЧНИ ЦЕНТРОВЕ И РАЗВИТИЕ НА ПРИЛОЖНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В БЪЛГАРИЯ



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

1. Прехвърлянето на средства от неуспешната процедура за технологични паркове към BG161P0003-1.2.05 е удачно решение, доколкото дава тласък в договарянето по програмата.
2. Проектът за изграждане на технологичен парк е мащабен и с висока степен на сложност, която изисква детайлни предварителни проучвания за необходимост и приложимост на инвестицията.
3. Генерирано е много сериозно закъснение в реализацията на проекта, в резултат на тромави и сложни процедури по ЗОП.
4. Стратегията за обществени поръчки по проекта не следва логическата последователност на дейностите и не отчита взаимовръзката между ключови дейности, които е препоръчително да се изпълняват в един договор.
5. В резултат на констатираните проблеми и забавяния е взето решение за фазиране на проекта, като същият се изпълни през програмен период 2014-2020 г.

1. Подобен тип мащабни проекти следва да се предхождат задължително от проучвания за необходимост, приложимост, размер и устойчивост на инвестициите.
2. През програмен период 2014-2020 г. е препоръчително изготвяне на цялостна концепция и стратегия относно необходимата бизнес инфраструктура на територията на страната (вкл. технологични паркове, бизнес инкубатори и др.), чрез която да се изследва нуждата, потенциалът и устойчивостта на подобни проекти.

Процедура BG161P0003-2.3.03 „Изграждане на междусистемна газова връзка България – Сърбия”

Процедурата за предоставяне на безвъзмездна помощ е стартирала през 2012 г., като оценката е приключила през м. декември, 2012 г. Към настоящия момент, в изпълнение на дейностите по проекта са обявени две процедури за възлагане на обществени поръчки, съответно за проектиране, упражняване на авторски надзор и консултантски дейности на строеж „Междусистемна газова връзка България – Сърбия на българска територия” и „Теренни проучвания за издирване на археологически обекти по трасето на междусистемна газова връзка България – Сърбия”. За част от останалите дейности по проекта са публикувани предварителни обявления.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

От изложеното се наблюдава **значително изоставане в процеса на изпълнение на дейностите по проекта, вследствие на което е налице невъзможност за изпълнение на същия като цяло.** Отчитайки това обстоятелство е взето решение от страна на УО за фазиране на проекта и продължаване на реализацията му през програмен период 2014-2020 г. Следва да се отбележи, че графикът за изпълнение на проекта подценява или не отчита продължителността на ключови дейности, което е довело до генерирането на забавянията. Предвид периодите за провеждане на всички обществени поръчки, включително проектиране, процедурите по изменение на подробни устройствени планове, определяне и промяна на сервитути на имоти и евентуални отчуждителни процедури, както и необходимото време за изпълнение на всички видове строително-монтажни дейности, тези дейности са предполагали времева рамка, която е с продължителност поне 36 месеца и фазирането му за следващия програмен период е логично.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРА BG161PO003-2.3.03 „ИЗГРАЖДАНЕ НА МЕЖДУСИСТЕМНА ГАЗОВА ВРЪЗКА БЪЛГАРИЯ – СЪРБИЯ”

1. Причините за забавянето в изпълнението на проекта са неговата сложност, от която произтичат дълги периоди на избор на изпълнители за проектиране, подготовка и избор на изпълнители при реализацията, което предполага неговото фазиране.
2. Трудно е да бъде обоснована връзката на проекта с целите и индикаторите, заложиени в област на въздействие 2.3. на ОПКБИ.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.:

1. Изготвяне на адекватен план на обществените поръчки и изпълнение на договорите по проекта, които да имат логическа последователност и да отчитат взаимовръзката между отделните дейности;
2. Навременно изпълнение на обществените поръчки по подготовка на проекта и стартиране на поръчките по реализация, с цел предотвратяване на генериране на забавяния през следващия програмен период.

Процедури по приоритетна ос 4 „Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика”

Макар и най-малка по размер, Приоритетна ос 4 е загубила най-голям дял от първоначално заделения за нея бюджет – над 43%. Вероятно една от причините за това е бавният напредък по изпълнението на сключените през 2009 г. договори с конкретните бенефициенти по приоритетната ос. От друга страна, анализът показва множество проблеми, сред които:

- Бенефициентите срещат съществени трудности при предварително финансиране на проектите, поради бюджетни ограничения (почти всички конкретни бенефициенти са публични организации).
- Бенефициентите срещат трудности при изпълнението и отчитането на сложните многогодишни проекти, които имат множество разнообразни дейности и резултати.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

- Конкретните бенефициенти очакват да бъдат равнопоставени с другите бенефициенти по отношение на допустимите разходи за външни консултации, екип за управление и други присъщи за изпълнението на проектите разходи.
- Широкият обхват на дейностите по проектите със съответния бюджет ограничава в известна степен националното финансиране на конкретните бенефициенти по основната им дейност и ги поставя в тясна зависимост от изпълнението и изплащането на средствата по проектите.
- Голяма част от конкретните бенефициенти нямат опит и капацитет в провеждане на процедури по ЗОП, които допълнително усложняват и забавят процеса на изпълнение.
- Липсва обществена информираност относно постигнатите резултати и въздействие от изпълнените дейности.

Освен опита от предходния програмен период, при вземане на решение относно механизма на подкрепа на институционалните бенефициенти, трябва да се отчетат тенденциите на стратегическите документи и нормативната уредба за програмен период 2014-2020 г., съгласно които се препоръчва тясна резултатна ориентация на програмите, ограничаване на броя на индикаторите за продукт и резултат и акцент върху постигане и периодично измерване на въздействието от изпълнението на програмите, въз основа на постигнатите резултати.

Предвид гореизложеното, препоръчително е да се преразгледа подходът за финансиране на конкретните бенефициенти и те да бъдат обект на подкрепа по различни приоритетни оси, без да се предвижда отделна приоритетна ос за тях.

Този подход би имал следните предимства:

- Ще гарантира по-голяма гъвкавост при планиране, финансиране и изпълнение на проектите, както и преодоляване на трудностите за управление.
- Ще осигури по-конкретна ориентация и принос на проектите на конкретните бенефициенти към постигане на общите и специфични цели на програмата, както и обвързването им със съответните индикатори за резултат и продукт (както и етапните цели), които през този програмен период се очаква да са с намален брой и по-тясно ориентирани към въздействието на програмата.
- Ще осигури възможности за равнопоставеност на бенефициентите по програмата по отношение на допустимите разходи, дейности и др.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИНСТИТУЦИОНАЛНИТЕ БЕНЕФИЦИЕНТИ



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

1. *Макар и най-малка по размер, Приоритетна ос 4 е загубила най-голям дял от първоначално заделения за нея бюджет – над 43%.*
2. *Липсва информираност относно ефектите и резултатите от проектите на конкретните бенефициенти сред заинтересовани групи по програмата.*
3. *Капацитетът на институционалните бенефициенти е недостатъчен за подготовка и управление на мащабни проекти, включващи множество дейности.*
4. *Широкият обхват на дейностите по проектите със съответния бюджет ограничава в известна степен националното финансиране на конкретните бенефициенти по основната им дейност и ги поставя в тясна зависимост от изпълнението и изплащането на средствата по проектите.*

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

1. *Да се преразгледа подходът на подкрепа за конкретните бенефициенти, като се предвиди финансиране по различни приоритетни оси, без да се предвижда отделна приоритетна ос за тях, който ще има*
2. *Да се проследи приемането на проекта на ПМС за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд на Европейския съюз за периода 2014-2020 г., както и условията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ чрез бюджетна линия.*
3. *Да се разшири кръгът от бенефициенти по дейностите за насърчаване на износа, маркетинга и МСП, като се включат например неправителствени организации, клъстери и други целеви групи.*

7.

ДРУГИ ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДИЗАЙНА НА ПРОЦЕДУРИТЕ

Като цяло обявените процедури отговарят на нуждите на бенефициентите и адресират нуждите на икономиката ни.

Инвестираме във вашето бъдеще



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Като най-обща препоръка може да се изведе тази за продължаване на успешните процедури през програмен период 2014-2020 г., като се използва натрупания опит. Въпреки това, се констатира неувеселни процедури, както и такива с много нисък интерес. Възможните причини за това са анализирани на съответните места в доклада, като по отношение на програмен период 2014-2020 г. е важно да се извадят поуците от констатираните неуспехи и те да се минимизират.

Едно от най-важните необходими подобрения при критериите за избор на операции и дизайн на процедурите е отчитането на спецификите на целевите групи (бенефициентите), към които са насочени. Така например, програмен период 2007-2013 г. показва значителни дефицити на капацитета (административен и финансов) на определени групи бенефициенти като клъстери, бизнес инкубатори и други форми на подпомагане и предоставяне на услуги за бизнеса. Залагането на допълнителни ограничителни критерии за допустимост при такива процедури ограничава допълнително кръга на кандидатите и намалява шансовете за успех на процедурите и постигането на резултатите.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДИЗАЙНА НА ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

1. Да се поддържа и развива тенденцията на анализиране на промените във външната среда, както и на нагласите и актуалните потребности на представителите на целевите групи на програмата, при програмирането на процедурите.
2. Да се отчита динамиката на бизнес средата, която налага промени в планираните операции, като те трябва да се извършват максимално гъвкаво и своевременно, за да отговорят на очакванията на бенефициентите.
3. Да се ревизира балансът и относителната тежест на целите на ниво приоритет.
4. Да се оцени капацитетът на МСП за усвояване на средства към сегашния момент и през следващите години, въз основа на различни сценарии на развитие.
5. Нужна е и оценка на капацитета за усвояване на финансовите посредници по време на изпълнението на програмата, както и на факторите, въздействащи върху капацитета им. Опитът и добрите практики от новите страни-членки биха били особено полезни.
6. Критериите за избор на операции да се базират на задълбочени анализи, които да се подлагат на по-широки обществени обсъждания със заинтересовани страни, преди приемането им от КН. Това ще е и стъпка към подобряване ефективността на партньорския принцип при изпълнението на програмата.

8.

АДРЕСИРАНЕ НА ОБЩИТЕ НУЖДИ И
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ОТ SWOT-
АНАЛИЗА НА ОПРКБИ 2007-2013

В рамките на ОПРКБИ 2007 – 2013 част от идентифицираните изоставания вече бяха адресирани, като беше натрупан полезен опит. През последния програмен период има постижения в няколко ключови посоки, допринесли за преодоляване на идентифицираните проблеми:

Ниска степен на иновативност на българските предприятия в резултат от недостатъчното сътрудничество между бизнеса, научните среди и висшите учебни заведения, малки по обем и неефективни инвестиции в НИРД и иновации, и липса на адекватна среда и инфраструктура за иновации

- Обявени са 5 схеми за създаване на технологични паркове, офиси за технологичен трансфер и технологични центрове, има 59 сключени договора с обща стойност на БФП 84 094 470 евро. Общият брой на приключилите договори е 10 или са подкрепени общо 10 НИРД проекта.
- Обявена е процедура 2007BG161PO003-1.1.01/2007 "Подкрепа за създаване и развитие на стартиращи иновативни предприятия", като в процеса на изпълнение на договорите по нея е отчетен индикатор „Брой подадени заявки за търговски марки, дизайни, патенти и т.н. от подкрепените предприятия и изследователски организации” или след изпълнението на тези договори са отчетени 52 бр. патентни марки.
- Обявени са 6 схеми за подкрепа на иновативни предприятия и развитието на иновативни продукти, процеси и услуги,



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

има 544 сключени договора с обща
стойност на БФП 217 812 088 евро.

*Усложнен достъп до източници на
финансиране и слаба инвестиционна
активност*

- Обявен е под-приоритет, специално насочен към подобряване на достъпа до финансиране на микро, малки и средни предприятия чрез използване на инструментите на финансовия инженеринг – сключено е рамково споразумение между правителството на Република България и Европейския инвестиционен фонд за прилагане на Инициативата JEREMIE в България.
- За реализацията на финансовото споразумение се изпълняват различни финансови инструменти по инициатива JEREMIE, които придобиват все по-голяма популярност сред българските предприятия.
- До края на 2011 г. е извършена една промяна в Оперативната програма, касаеща включването на т. нар. „midcaps“ като допустими кандидати в две от предвидените капиталови схеми по Приоритетна ос 3 от ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013, изпълнявани в рамките на инициатива JEREMIE.

*Ниска степен на интернационализация
и влошена структура на износа*

- Обявени са 3 схеми за укрепване на международните позиции на българската икономика, има 6 сключени договора с обща стойност на БФП 37 596 222 евро.
- Освен това, при по-голяма част от процедурите по ОПРКБИ има приоритизиране на сектори с експортен потенциал, които генерират висока добавена стойност.

*Висока степен на ресурсна и особено
енергийна интензивност на
производството, приложение на нови
технологии*

- Обявени са 2 схеми за енергийна ефективност в предприятията, има 226 сключени договора с обща стойност на БФП 119 657 612 евро.

9.

АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ

УО е предприел мерки за облекчаване и ускоряване на процедурите, които са оказали своето положително влияние. На база анализ на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с приключен оценителен процес, извършен в рамките на междинната оценка на изпълнението на програмата, се констатира, че основните пропуски на кандидатите са допуснати на етап административно съответствие и документалната допустимост. Съпоставката на причините за отхвърляне на проектни предложения показва, че независимо от спецификата на отделните процедури, най-голям брой кандидати отпадат на етап „Оценка на административното съответствие и допустимост”, основно за констатирани в проектните предложения липсващи документи или несъответствие на представените документи с изискванията, посочени в Насоките за кандидатстване по съответната процедура.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

В периода 2007 – 2011 г. е отчетено значително подобрене в капацитета на бенефициентите, като индикатор за това е успеваемостта на техните проекти, намаляване на броя на проектите, които отпадат на етапи административно съответствие и допустимост.

Административният капацитет на бенефициентите, включително институционалните бенефициенти, е вътрешен фактор, който предопределя устойчивостта на дейностите, финансирани от програмата. Административният капацитет на бенефициентите също се повишава в резултат на опита в изпълнение на проекти и популяризирането на програмата в последните години, но анализът и данните от проучванията показват, че той все още е недостатъчен. Към момента, в края на програмния период, бенефициентите все още не са в състояние да подготвят и управляват сами проектите си и ползват консултантска помощ. Друг индикатор за нисък капацитет на бенефициентите е фактът, че едва 13% от всички приключили договори за безвъзмездна финансова помощ са приключили съгласно срока на договора. Данните са достатъчно показателни и от тях може да бъде направен изводът, че бенефициентите все още нямат капацитет да планират и изпълняват проектите си в предварително договорените срокове.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ

1. Административният капацитет на бенефициентите се повишава в процеса на изпълнение на програмата, но данните и анализът показват, че той все още е недостатъчен.
2. Капацитетът и уменията на бенефициентите и потенциалните кандидати да изготвят добри проектни предложения и да изпълняват договорите си е от огромно значение за нивото на усвояване на средствата от СФ.

Необходими са целенасочени мерки за повишаване на административния капацитет на бенефициентите, които да не се ограничават само до разяснителни кампании и информационни дни, но да се стимулират дейности, които ще доведат пряко до общо повишаване на техния капацитет за подготовка и изпълнение на проекти по ОПИК 2014-2020 г.



10.

АДМИНИСТРАТИВЕН
КАПАЦИТЕТ НА УО

Административният капацитет на УО на ОПРКБИ се повишава в процеса на изпълнение на програмата. Въпреки това се наблюдава недостиг на кадри, както и сериозни проблеми с текучеството на персонала, липса на „институционална памет” и ниска мотивация.

Общият извод от анализа е, че е **създадена устойчива система за управление и контрол (СУК) на европейските средства, в съответствие с всички изисквания на регламентите на Съвета и на ЕК**. Системата работи ефективно, което дава разумна увереност за точността на представените пред ЕК отчети на разходите и за законосъобразността и редовността на съпътстващите ги трансакции. В СУК са предвидени достатъчно и адекватни механизми за корективни мерки и действия, които осигуряват навременна реакция при възникване на нередности в процеса на усвояване на средствата. УО прилага адекватно принципа за налагане на финансови корекции, като пренебрежимо малка част от първоначално наложените финансови корекции са били намалени в резултат на обжалването им, което ясно показва, че същите се налагат законосъобразно. Корективните механизми в СУК са детайлно разписани и са в съответствие с всички приложими европейски и национални нормативни актове. Препоръките от одитни доклади се отразяват по утвърдена процедура и тяхното изпълнение се проследява. Това е констатирано във всички представени документи, които са анализирани в рамките на подготовката на настоящия документ. Налице е ясно разделение на функциите на звената, като има известни пропуски, които могат да се оценят като невлияещи на ефективното функциониране на системата. Проблемите пред функционирането на системата се коренят в проблемите при изпълнение на отделните процеси от управление на програмата, които са посочени

на съответните места в настоящия доклад и са дадени съответните препоръки за тях.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С
АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА УО

1. Административният капацитет на УО на ОПРКБИ се повишава в процеса на изпълнение на програмата.
2. Наблюдава се недостиг на кадри, както и сериозни проблеми с текучеството на персонала, липса на „институционална памет” и ниска мотивация.
3. Създадена е устойчива система за управление и контрол на европейските средства, в съответствие с всички изисквания на регламентите на Съвета и на ЕК.
4. Системата работи ефективно, което дава разумна увереност за точността на представените пред ЕК отчети на разходите и за законосъобразността и редовността на съпътстващите ги трансакции.
5. Налице е ясно разделение на функциите на звената, като има известни пропуски, които могат да се оценят като невлияещи на ефективното функциониране на системата.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

1. Необходим е детайлен анализ на организационната структура на УО, функционалните връзки и разпределението на отговорностите.
2. Въвеждане на механизми за осигуряване на независимост на УО от общата администрация на МИЕ. Това би могло да се реализира



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

например чрез обособяването на УО - по оперативните програми в Изпълнителни агенции към съответното министерство.

3. Да се работи целенасочено в посока повишаване на капацитета на служителите на УО и тяхната мотивация, с цел привличане и задържане на кадри.
4. Да се извърши детайлен експертен анализ на нуждите от обучения в рамките на УО и очертаване на приоритетите за обучение на служителите през програмен период 2014-2020 г.
5. Анализът е идентифицирал потребност от целенасочени обучения на служителите на УО в областта на финансовите инструменти.
6. Да се предвиди процедура и ред за периодично събиране и анализ на информацията относно често допускани грешки и добри практики по програмата, които да бъдат анализирани и представяни на бенефициентите периодично.

върху превенцията от риска за злоупотреба, субективният фактор и разнопосочни интерпретации при решаване на сходни казуси от различните представители и нива на администрацията, излишен формализъм, изискване на ненужно голям обем документи на хартиен носител, изискване на документи, които са публикувани в публични регистри или вече представяна информация, дълги срокове на верификация на плащания и др.

Както в почти всички останали аспекти на програмата, административната тежест за бенефициентите е значително намалена в края на периода, в сравнение с началото. Процесът е започнал със структурната промяна в УО и премахването на МЗ. Тази мярка се отчита като изцяло успешна от всички страни в процеса и като стъпката, която е поставила началото на възходяща тенденция във всички аспекти на управление на програмата. Значителни проблеми се наблюдават при процедурите за избор на изпълнители – като времетраене, контрол и субективизъм при предварителен или последващ контрол и др. Част от проблемите са адресирани с новото ПМС 69, но голяма част не са преодолені и дори са задълбочени с новите изисквания на постановлението (например публикуване в Официален вестник на ЕС на процедурите и др.). **Процедурите за избор на изпълнител са най-честата причина за финансови корекции по проектите, които се налагат дори след извършен предварителен контрол.** Това е индикатор за субективизъм и налага унифициране на критериите за определяне на финансови корекции от различните представители и нива на администрацията.

11.

АДМИНИСТРАТИВНА ТЕЖЕСТ

Административната тежест е посочвана като основен проблем при кандидатстване и изпълнение на проектите от страна на бенефициентите, наред с осигуряването на предфинансиране. **Като най-важните проблемни области се очертават** сложни, бюрократични и бавни процедури за кандидатстване и отчитане на проектите, различни интерпретации на изискванията, продължителен процес на оценка на проектите, чести промени на нормативните документи и на изискванията (включително в хода на кандидатстване/изпълнение на проектите), прекомерният контрол и фокуса

Проект BG161PO003-5.0.01-0003 „Ефективно управление на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г.” се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013, (Приоритетна ос 5 „Техническа помощ”), съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ

1. *Административната тежест е значително намалена в процеса на изпълнение на програмата.*
2. *Предприета е целенасочена политика в посока опростяване на процедурите и намаляване на административната тежест, вкл. на национално ниво.*

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

1. *Тенденцията за намаляване на административната тежест следва да продължи през следващия програмен период.*
2. *Да се възприеме практиката за предварителен избор на изпълнители по проектите, което ще спомогне значително за ускореното усвояване на средствата и ускорено изпълнение на договорите.*

3. Основно следва да се търсят възможности за следното:

- Прекратяване на практиката да се изискват оригинални документи, които могат да бъдат получени по служебен път.
- Съкращаване на сроковете за оценка на проектите, предложения, верификация на разходите и произнасяне на УО във връзка с изменение на ДБФП
- Минимизиране на възможностите за различно тълкуване на писмените правила (макар че този процес към момента е овладян в значителна степен, то все още се наблюдават такива случаи, което показва недостатъчно прецизно формулиране на правилата и създаване на предпоставки за тълкуването им).

Въпреки всички препоръки, важно е да се има предвид, че **УО е обвързан от изискванията на европейското и националното законодателство, което очертава и рамките на възможните промени.** Необходимо е да се прекрати практиката на налагане на изисквания, които са по-тежки от изискваните в действащото законодателство.

12.

ПРОЦЕДУРИ ЗА ИЗБОР НА ИЗПЪЛНИТЕЛИ

Процедурите за избор на изпълнители по проектите се отчитат като най-проблемните и забавящи процеса на изпълнение, като с тях са свързани и най-честите грешки, водещи до налагане на финансови санкции по проектите. Важно е да се уточни, че в тази сфера препоръките са насочени както към необходимост от законодателни промени на първо място, така и към УО в някои аспекти.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ИЗБОР НА ИЗПЪЛНИТЕЛИ ПО ПРОЕКТИТЕ

1. *И в този аспект се наблюдават значителни подобрения в процеса на изпълнение на програмата, в т.ч. на законодателно ниво.*
2. *Процедурите за избор на изпълнители все още се очертават като най-проблемният аспект при изпълнението на проектите, както и отнемащ дълго време.*



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

Препоръки на законодателно ниво

- Прецизиране на Методологията за налагане на финансови корекции и минимизиране на възможностите за субективизъм, доколкото е възможно в рамките на европейските регламенти.
- Да се обмисли повишаване на праговете за възлагане на дейности на изпълнители по ПМС 69, с отчитане на стойността на възлаганите дейности.
- Да се изготвят образци за публикуване на процедурите в Европейски вестник съгласно ПМС 69.
- Да се предвидят законови механизми за гарантиране на приемственост и последователност в дадените становища от различни експерти от УО и от различни институции.
- Да се предвидят законови механизми, определящи върховенство при разминаващи се констатации на държавни институции при провеждането на една тръжна процедура (например АОП, КЗК, УО на ОПРКБИ).

Препоръки към УО

- Да се възприеме практиката за предварителен избор на изпълнители по проектите, което ще спомогне значително за ускореното усвояване на средствата и ускореното изпълнение на договорите.
- Да се обмисли механизъм за „споделяне на отговорността” между УО и бенефициентите, в случаите на извършен предварителен контрол на процедурите по ЗОП/ПМС. Това ще спомогне за минимизиране на грешките и намаляване на „страха” от финансови корекции.

13.

СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ

Като една от най-проблемните области в настоящата ОПРКБИ се идентифицира система на дефиниране и измерване на постигнатите резултати от програмата. Донякъде проблематично е осъществяването на текущ мониторинг на базата на заложените в Оперативната програма индикатори за постижение, но това произтича от характера на програмата и текущ мониторинг се извършва чрез системата от т.нар. специфични индикатори за всеки проект.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Съществува риск от трудности при измерването на индикаторите на ниво Програма, като основен количествен показател за измерване на достигнатия напредък по нея.

Това може да доведе до нереалистичност и изкривяване на отчетените данни и впоследствие би оказало негативно въздействие при отчитане на цялостното изпълнение на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013г. Както е отбелязано и в анализа за проследяване на степента на постигане на индикаторите, за редица индикатори е постигнато преизпълнение, което насочва към нереалистично планиране или непознаване на конкретните специфики, свързани с дадена процедура.

За програмен период 2014-2020 г. са въведени две предварителни условия за отпускане на помощта: наличие на статистическа система и дефинирани индикатори за резултат с определени базови и целеви стойности. **Във връзка с тези изисквания са изведени следните препоръки:**

- Да се усъвършенства изградената статистическа система, с което да се гарантира качеството, навременността и достоверността на данните, необходими за задължителните оценки, както и за измерване на ефективността и въздействието на ОПИК.
- Да се усъвършенства системата от индикатори за резултат, необходими за проследяване постигането на резултатите (особено по време на провеждане на задължителните оценки), отговарящи на следните критерии: яснота и статистическа валидация, недвусмисленост на нормативната интерпретация, съответствие с целите и мерките, възможност за навременно събиране и публична достъпност.

- Да се приеме многогодишен план за навременно събиране и агрегиране на данни за захранване на индикаторите, който да включва идентифициране на източниците и механизми за статистическа валидация; разработени правила за публикуване и информиране на обществеността за прогреса в изпълнение на ОПИК.
- Изключително важно е индикаторите да съответстват на целите на програмите. Необходимо е да се използват и качествени индикатори, като предложените индикатори се фокусират върху специфичните за ОПИК проблеми. За да се подкрепи фокусът на ЕК върху изпълнението и резултатите е важно да се използват малко на брой индикатори, които са адекватно формулирани, като са и количествени, и качествени. ЕК предлага набор от примерни индикатори, организирани според тематичните области: производствени инвестиции, ИКТ, инфраструктура, транспорт, околна среда, НИРД, енергетика и климатични изменения, социална инфраструктура, градско развитие, пазар на труда и обучение, институционален и административен капацитет.

Индикаторите трябва да се изготвят въз основа на подробен социално-икономическия анализ, SWOT анализ, както и анализ по операциите по всички приоритети. Това ще позволи точно определяне коя информация може да бъде взета от предишни оценки и други организации.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014- 2020 г.

1. Липсва механизъм за адекватна оценка на заложените индикатори в проектите по отделните процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за съответствието им с целите на ОПРКБИ.
2. Налице е риск да се допускат сериозни слабости в процеса по разработване и актуализиране на индикаторите при програмирането на отделните процедури и да продължи залагането на индикатори в проектите, които не дават възможност да се обобщава информацията, необходима за проследяването на напредъка по съответната процедура. В резултат ще са налице трудности при отчитането на напредъка и при оценката на изпълнението на ОПРКБИ.
3. Липсва точна идентификация на информационните източници.
4. Липсват конкретни процедурни правила, контролни механизми и образци на работни документи за процеса по анализ и докладване на данните за индикаторите на ОПРКБИ.

1. Да се опростят индикаторите на всички нива.
2. Да се подобри съвместимостта между индикаторите от грантовите схеми и на ниво проект и програма.
3. Да се гарантира качеството на информацията, която се събира.
4. Да бъде създадена уеб-базирана електронна система, която може да събира точна и навременна информация. Това може да се реализира чрез многогодишен план за навременно набиране и агрегиране на информация, като е нужно да се идентифицират източниците и механизми за статистическо валидиране.
5. Да се предвиди ефективна система от индикатори за резултат.
6. Индикаторите за продукт трябва да имат определени целеви стойности.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

14.

МЕХАНИЗМИ ЗА ПАРТНЬОРСТВО

Партньорството със заинтересованите групи и социално-икономическите партньори **до голяма степен е формализирано с участието им в Комитета за наблюдение**. Заключениета от проведените проучвания показват, че е необходимо да се предприемат стъпки за по-голяма тежест на представителството на социално-икономическите партньори в КН и в процеса на вземане на решения.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО

Партньорството между УО и заинтересовани партньорски организации е претърпяло много сериозно положително развитие в процеса на изпълнение на програмата.

Капацитетът на партньорските организации за участие в процесите е значително повишен, което допринася за тяхната активна роля в процеса на програмиране и изпълнение на програмата.

1. Да се предприемат стъпки за развитие и задълбочаване на сътрудничеството и повишаване на ролята на партньорските организации в процеса на вземане на решения.
2. Публикуване и обсъждане на предварителните анализи, на които се базират критериите за избор на операции.
3. Да се продължат усилията за провеждане на ефективни обществени обсъждания на насоките за кандидатстване, механизъм за обсъждане и отразяване на получени предложения и др.

15.

ПУБЛИЧНОСТ И ИНФОРМИРАНост

Резултатите от анализа показват **значително повишение на информираността на широката общественост по отношение на програмата**. Оценката на изпълнението на Комуникационния план се повишава трайно в последните години. Проведените анкети, фокус групи и интервюта показват категорична удовлетвореност на заинтересованите страни от нивото на информираност на програмата в края на програмния период.

Като област, която се нуждае от подобрене, се идентифицира недостатъчната информираност на широката общественост по отношение на конкретните процедури по програмата, нейните приоритети, цели и възможности, което би спомогнало за продължаващо увеличаване на интереса на бизнеса. С цел развитие на положителните тенденции, в Комуникационната стратегия на



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ОПИК, след извършване на необходимите анализи, следва да се заложат мерки, целящи „по-тясно специализирана” информация за процедурите и операциите.

Като цяло нивото на публичностъпната информация по ОПКРБИ се оценява като много добро.

Слабости са констатирани в нивото на информация по отношение на Инициатива „ДЖЕРЕМИ”. Необходимо е да се подобри публичността на някои програмни документи като анализи, протоколи от заседания на Комитета по наблюдение и други документи и процеси, на които се базират решенията в хода на изпълнението на програмата. Публичностъпните документи по ПО 3 са силно ограничени, като това често се мотивира с търговска чувствителност на информацията. Въпреки това, в процеса на извършване на анализа се установи, че голяма част от документите, които Холдинговият фонд предоставя на УО, следва да бъдат публикувани и не съдържат информация, която да е конфиденциална.

С оглед на засиления фокус върху финансовите инструменти през програмен период 2014-2020 г., се препоръчва създаване на система за регулярно публикуване на цялата информация относно изпълнението на финансовите инструменти, която не съдържа банкова тайна или друг тип конфиденциална информация.

При реализацията на дейностите по публичност и информираност е препоръчително да се стъпва на приемственост и надграждане, като се прави ясна оценка на постигнатите резултати и като се залага на добрите и успешните комуникационни практики, за сметка изоставянето на лоши и неефективни такива.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПУБЛИЧНОСТТА И ИНФОРМИРАНОСТТА ЗА ПРОГРАМАТА

1. Комуникационният план на ОПКРБИ е изпълнен и неговите цели са постигнати в значителна степен.
2. Провежданите информационни кампании имат своя ефект и съвсем закономерно спомагат за информираността на обществеността, особено когато са съпътствани и подплатени с реални резултати и ефекти от изпълнението на програмата.
3. Като цяло нивото на публичностъпната информация по програмата се оценява като много добро. Слабости са констатирани в нивото на информация по отношение на Инициатива „ДЖЕРЕМИ”.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

1. През програмен период 2014-2020 г. да се заложат мерки, целящи „по-тясно специализирана” информация за процедурите и операциите.

2. При реализацията на дейностите по публичност и информираност е препоръчително е да се стъпва на приемственост и надграждане като се прави ясна оценка на постигнатите резултати и като се залага на добрите и успешните комуникационни практики, за сметка изоставянето на лоши и неефективни такива.

периоди от време, което би могло да се препоръча.

По отношение на добрите практики, на сайта на ОПКБИ се поддържа секция „Добри практики”, но същата би могла да се допълва периодично, както и да се разшири обхвата на предоставяната информация по проектите. Успешните бенефициенти биха могли да споделят своя опит в изпълнение на проектите, като това се превърне в реален инструмент за споделяне на опит между бенефициенти по програмата.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С
ПРЕВЕНЦИЯТА НА ГРЕШКИ И
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ

16.

ПРЕВЕНЦИЯ НА ГРЕШКИ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ

Анализът показва, че по отношение на навременно идентифициране на най-често допускните грешки и популяризиране на добри практики, УО следва да предприеме целенасочени действия. За периода на изпълнение на програмата е изготвен един Наръчник с най-често допускани грешки през 2009 година, който подлежи на актуализация, но все още не е актуализиран. Смятаме, че изготвянето на актуален Наръчник на най-често допускните грешки в края на програмния период, който да обобщи натрупания опит до момента, би бил много полезен инструмент, който да спомогне за минимизиране на грешките от страна на бенефициентите.

В СУК не са предвидени процедури и механизми, по които се събира информацията, както и не е предвиден ред за нейното своевременно обработване на регулярни

Процесът на навременно идентифицирани грешки и проблеми, както и разпространение на добри практики се нуждае от допълнително развитие през програмен период 2014-2020 г.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.:

1. Да се актуализира Наръчника на най-често допускните грешки на база на опита от програмен период 2007-2013 г.
2. Да се разшири обхватът на информацията в секция „Добри практики” на ОПКБИ, като същата се поддържа и актуализира периодично.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

17.

РЕЗЮМЕ НА ФИНАНСОВИЯ И ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК НА ПРОГРАМАТА

Програмата започва да се изпълнява с бавни темпове, като до края на 2010 г. финансовият напредък и физическото изпълнение на индикаторите са много ниски. Извършената междинна оценка прави редица препоръки във връзка с програмиране на процедурите, процесите по оценка, сключване на договорите, капацитета на бенефициентите, подобряване на структурата на УО като се обединят МЗ и УО.

След направените промени и стартиране на редица процедури (както и финансови реалокации вътре в програмата) е постигнат значителен напредък, включително наддоговаряне на средствата по програмата.

А) ФИНАНСОВ НАПРЕДЪК

Финансовият напредък в изпълнението на програмата се характеризира с натрупано забавяне до 2011 г. и последващо наваксване, като

към м. март 2014 г. финансовият напредък, измерен чрез процент на договорените средства, е 100,26%, а процентът усвоени средства – 55,23%.

Основна причина за по-ниските темпове в усвояването не са толкова забавяния в одобрение на плащането от страна на УО (одобренията за верифициране средства обикновено представляват над 90-95% от поисканите от страна на бенефициентите

средства), колкото бавният напредък в изпълнението на проектите, големият процент прекратени договори (обикновено в рамките на 20% от сключените) и съответно малкият размер на поисканите от страна на бенефициентите средства. Този извод кореспондира с общия извод за тромави процедури и прекомерна административна тежест в хода на изпълнението на проектите (включително при избор на изпълнители, отчитане, верификация на плащания и др.). Ето защо е необходимо да се вземат мерки за ускорение изпълнението на проектите от страна на бенефициентите, като се облекчат процедурите в максимална степен и се оказва съдействие на всеки етап от изпълнение на договорите.

Към м. март 2014 г. финансовият напредък, измерен чрез процента на договорените средства – 100,26% и процентът усвоени средства – 55,23%, показва много добър напредък по отношение на договарянето и средни темпове на усвояемост, което от една страна е обяснимо с факта, че голяма част от сключените договори все още са в процес на изпълнение, но от друга страна показва, че през останалите 2 години за изпълнение на програмата следва да бъдат усвоени близо 45% от общия размер на средствата, което представлява сериозен натиск върху капацитета на Управляващия орган, особено в годините на застъпване на двата програмни периода. На база на прогнозата на УО, размерът на договорените и верифицирани средства се доближава до целеви стойности за 2013 г., а сертифицираните дори показват преизпълнение на целта. При сравнение на гореописаните резултати със сходните данни към края на 2011 г., когато вече е отминала средата на програмния период, може да се направи изводът, че програмата е преодоляла същественото си изоставане и има много добър напредък по отношение на общото изпълнение след 2011 г. Положителната тенденция в напредъка се дължи на редица предприети мерки, сред които изменението на програмата и преразпределението на финансов ресурс от ПО 1, 2 и 4 към ПО 3,



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

предприети мерки за ускоряване на договарянето (на темповете на обявяване на процедури, оценка на проекти, облекчаване на процедурите за кандидатстване и изпълнение, съкращаване сроковете за разплащания и др.). Приносът на приоритетните оси към финансовия напредък може да се обобщи както следва:

✚ **По Приоритетна ос 1** се наблюдава значително подобрене в напредъка, като за последните две години са верифицирани близо 7 пъти повече средства отколкото за предишните 4. Основен принос към напредъка по Приоритетна ос 1 има Област на въздействие 1.1, което се дължи не само на по-големия ѝ дял в бюджета на приоритетната ос, но и на по-добрия напредък по отделните процедури и подобряването на дизайна на процедурите, което генерира значително по-голям интерес от кандидатите. Област на въздействие 1.2 се характеризира със специфични проблеми на целевите групи. Решението да се прехвърлят средства от неуспешната процедура BG161PO003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове” към нова процедура със същата насоченост, но с конкретен бенефициент („София Тех Парк” ЕАД) дава тласък в напредъка по договарянето.

✚ **По приоритетна ос 2** общият напредък в договорирането е близо 89% и въпреки че в сравнение с договорените средства по Приоритетна ос 1 този показател е изоставащ, то по отношение на усвояване напредъкът е доста по-осезаем – 47% от средствата вече са верифицирани, въпреки че приоритетната ос е с най-голям дял от бюджета на програмата. Наблюдава се същата тенденция като при Приоритетна ос 1 – и договарянето, и усвояването на средствата са нараснали най-вече през последните две години от изпълнението на програмата. Основен принос в напредъка има област на

въздействие 2.1. „Подобряване на технологиите и управлението в предприятията”- на практика напредъкът на приоритетната ос се дължи на тази област на въздействие

Недостатъчният напредък в усвояването по Приоритетна ос 2 налага засилен мониторинг на изпълнението на проектите и предприемане на своевременни корективни мерки.

✚ **Приоритетна ос 3** се изпълнява при значително увеличен бюджет след изменението на програмата през 2012 г., който е отговор на задълбочилата се финансова криза и произтеклия от това затруднен достъп до финансиране на предприятията. Холдинговият фонд е договорил над 95% от предоставените по оперативната програма средства. Усвояемостта на инструментите е 56%, което предвид късния старт на инициативата е забележителен напредък. Най-успешен е гаранционният инструмент, при който усвояемостта е 92%.

✚ **Приоритетна ос 4** е загубила най-голям дял от първоначално заделения за нея бюджет – над 43%. Вероятно една от причините за това е бавният напредък по изпълнението на сключените през 2009 г. договори с конкретните бенефициенти по приоритетната ос. Към 31.12.2013 г. са договорени над 99% от бюджета на приоритетната ос и са изплатени 32%. В сравнение с показателите към края на 2011 г. е постигнато значително ускорение, както в договарянето, така и в усвояването. Наблюдават се сериозни проблеми в изпълнението на проектите на институционалните бенефициенти. **Необходимо е внимателно да се обмисли ролята на институционалните бенефициенти в новата оперативна програма за периода 2014-2020 г., като същевременно се анализира техният финансов, административен и**



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

технически капацитет за изпълнение на проекти и се предвиждат съответни корективни мерки за засилването му, в случай на включването им като конкретни бенефициенти. Необходимо е да се обмислят форми за финансиране на проектите на институционални бенефициенти, които да са гъвкави и да позволяват кандидатстване с повече на брой и по-малки проекти. Един от възможните варианти е това да се извършва чрез бюджетни линии, които са предвидени в проект на ПМС за прилагане на оперативните програми за програмен период 2014-2020 г.

Констатирано е наддоговаряне на средствата при извършения анализ на финансовия напредък по програмата, по следните области на въздействие:

- 1.1 „Подкрепа за създаването и комерсиализацията на иновациите в предприятията и защита на индустриалната собственост в размер на 40%”
- 1.2 „Подобряване на про-иновативната инфраструктура в размер на 12%”
- 2.1 „Подобряване на технологиите и управлението в предприятията” в размер на 19 %”

Като цяло наддоговаряне на средствата е приложимо и полезно от гледна точка на успеваемостта във връзка с усвояване на средствата по програмата, но при предприемане на подобна стъпка в конкретния случай следва да се има предвид и да бъде отчетено, че бенефициентите по посочените области на въздействие, избират отделните изпълнители на дейностите по проектите (СМР, доставки и др.) без да прилагат процедури за възлагане на обществени

поръчки (предвид юридическия статут на същите). Поради този факт е много малко вероятно при изпълнение на отделните договори за безвъзмездна финансова помощ размерът на помощта да бъде намалена или е много малко вероятно да бъде освободен финансов ресурс от договори по конкретната област на въздействие, което от своя страна да доведе до изправяне пред невъзможност за финансиране на част от сключените ДБФП.

Б) ПРАВИЛОТО N+2/3

В съответствие с чл. 93 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд до края на третата година (за годините 2007-2010) и съответно втората година (за годините след 2010), следваща годината на бюджетния ангажимент, частта от този ангажимент, която не е била използвана за плащане на префинансиране или на междинни плащания, се освобождава автоматично. 2013 г. е първата година от критично значение за изпълнение на правилото N+2/3. Докато към края на 2011 г. са били сертифицирани 205 млн. евро, то през 2013 г. само за 2 години тази сума е удвоена. УО на ОПРКБИ успява да се справи с тежестта на бюджетния ангажимент за 2013 г. като основен принос в това отношение има Приоритетна ос 3.

Чрез прехвърлянето на значителна част от средствата по оперативната програма към инструментите за финансов инженеринг успешно е компенсирало изоставането, генерирано през първите години от изпълнение на програмата.

През 2013 г. се ускорява темпото на усвояване на средствата, като през годината са сертифицирани над 140 млн. евро. Въпреки това заложените в прогнозата целеви



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



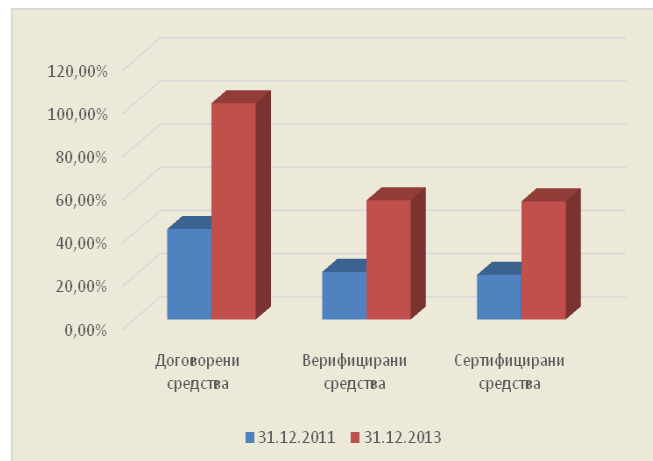
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

стойности не са достигнати, което ще затрудни постигането им през следващите години, както и изпълнението на бюджетния ангажимент, тъй като оставащата за верифициране сума до края на периода сериозно надвишава размера на изплатените средства през последните две години. Необходимо да бъде мобилизиран целият наличен капацитет на УО, като се осигурят предпоставки за допълнително съкращаване на сроковете по извършване на плащанията, въз основа на детайлен преглед на процесите, които предшестват плащанията, идентифициране на потенциални пречки и рискове, водещи до забавяне и предприемането на съответните корективни действия.

По отношение на програмен период 2014-2020 г. е важно да се планира внимателно годишното разпределение на финансовите алокации, като с оглед намаляване на риска от липса на капацитет за усвояване, да се планира по-голяма тежест в началото на програмния период.

За изпълнение на горните препоръки е необходим анализ и обмисляне на планираното обявяване на процедурите, наличния административен капацитет и очаквания напредък, като необходими предпоставки са предварително подготвени схеми, съобразяване с правилото N+3, както и стабилна институционална среда със засилен административен капацитет, включително при възможност, чрез увеличаване на броя на персонала.

При сравнение на Финансов напредък на оперативната програма съгласно прогнозите за 2013 г. със сходните данни към края на 2011 г., когато вече е отминала средата на програмния период, може да се направи изводът, че по отношение на общото изпълнение на програмата има много добър напредък, както се вижда от фигурата. Сравнението на показателите спрямо прогнозите на УО от Lothar дава сходни резултати.



ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ФИНАНСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ

1. Програмата започва да се изпълнява с бавни темпове, като до края на 2010 г. финансовият напредък и физическото изпълнение на индикаторите са много ниски.
2. След извършените промени и стартиране на редица процедури (както и финансови реалокации вътре в програмата) е постигнат значителен напредък, включително наддоговаряне на средствата по програмата.
3. Към момента програмата е преодоляла същественото си изоставане и има много добър напредък по отношение на общото изпълнение след 2011 г.
4. Недостатъчният напредък в усвояването по Приоритетна ос 2 налага засилен мониторинг на изпълнението на проектите и предприемане на своевременни корективни мерки.
5. Усвояемостта по ПОЗ е 56%, което предвид късния старт на инициативата е забележителен напредък. Най-успешен е гаранционният инструмент, при който усвояемостта е 92%.
6. Оставащата за верифициране сума до края на периода сериозно надвишава



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

размера на изплатените средства през
последните две години.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

1. С оглед намаляване на риска от липса на капацитет за усвояване, да се планира годишното разпределение на финансовите алокации с по-голяма тежест в началото на програмния период.

3. Подходът за наддоговаряне на ресурса на програмата да се предхожда от анализи на рисковете и предимствата му.

В) ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК

Физическият напредък се измерва чрез заложените индикатори на ниво оперативна програма, приоритетна ос и операция. **При голяма част от индикаторите е настъпила промяна след изменението на ОПРКБИ през 2012 г., включително намаляване броя на индикаторите.**

На ниво програма изпълнението на индикаторите варира в широк диапазон. Най-голям е напредъкът по индикатори „Брой създадени работни места“ и „Брой проекти за подобряване на ИКТ в предприятията“ - и по двата има сериозно изпълнение на заложените цели, което поставя въпроса доколко реалистично са избрани целевите стойности на индикаторите. Идентифицирани са проблеми с отчитането на индикатора „Допълнителен капацитет за производство на възобновяема енергия“, както и с индикатора „брой създадени НИРД работни места. Целевите стойности на някои индикатори няма да бъдат постигнати, поради ниския брой

сключени договори по някои от процедурите (например „Брой проекти за сътрудничество предприятия – изследователски институции“).

По приоритетна ос 1, напредъкът в постигането на целевите стойности на индикаторите се движи между 17% и 65%. Предвид големия брой проекти в изпълнение има реални шансове тези стойности да бъдат достигнати до 2015 г. за по-голяма част от индикаторите. И тук е идентифициран проблем с отчитането на някои индикатори (например: „Ниво на оцеляване на стартиращи иновативни предприятия“, който следва да се отчита на по-късен етап, а не в годината на приключване на проекта.)

Независимо от факта, че по Приоритетна ос 2 са приключили по-голям брой процедури, отколкото по Приоритетна ос 1, индикаторите с нулеви стойности са повече на брой. Причината е, че за отчитане на напредъка по Област на въздействие 2.1, по която са многото приключили проекти, са предназначени два от всички 9 индикатора. И двата показват сериозно изпълнение, като особено голяма е разликата с целевата стойност на индикатора „Брой подкрепени предприятия, които въвеждат в употреба нови технологии/продукти“ – там изпълнението е в пъти повече. Въпреки че този факт не е учудващ, предвид неколкотократно публикуване на процедури за технологична модернизация и въвеждане на стандарти, както и засиления интерес към тях, данните говорят за неадекватно планирани (занижени) целеви стойности.

Данните за Приоритетна ос 3 показват изпълнение на целевите стойности на два индикатора и видим напредък в изпълнението на останалите два само за 3 години. Това показва, както и при някои индикатори от предишните две приоритетни оси, че често целевите



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

стойности не са планирани достатъчно адекватно и са занижавани.

- Независимо от късното стартиране на проектите по **приоритетна ос 4**, е отбелязан напредък по всички индикатори.

Финансирането на проектите (осигуряване на съфинансиране и мостово финансиране) остава сред основните проблеми на изпълнението и е най-честата причина за прекратяване на договори. В тази насока е **препоръчително да се предприемат мерки за:**

- Осигуряване на по-работещ механизъм на авансови плащания, които да предфинансират проектите – например облекчаването на изискванията за предоставяне на банкова гаранция (чрез алтернативни подходи като поръчителство, запис на заповед и др.) и увеличаване на размера на авансовите плащания;
- Ускорена верификация на плащанията – в хода на изпълнението на програмата е постигнат значителен успех в тази насока и е необходимо тенденцията да продължи и в програмнен период 2014-2020 г..
- Съдействие за осигуряване на заемно финансиране чрез споразумения с финансови институции, гаранционни схеми и др.

По отношение на физическия напредък и навременното изпълнение на проектите е от голямо значение да се опростят процедурите за избор на изпълнители и да се минимизират контролни дейности от УО, които допълнително забавят процеса на възлагане на дейностите.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ВЪВ ВРЪЗКА С ФИЗИЧЕСКОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ

- Налице са проблеми с планирането и отчитането на индикаторите, които са детайлно разгледани в настоящия анализ.
- Финансирането на проектите (осигуряване на съфинансиране и мостово финансиране) остава сред основните проблеми на изпълнението и е най-честата причина за прекратяване на договори.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2014-2020 г.

- Осигуряване на по-работещ механизъм на авансови плащания, които да предфинансират проектите – например облекчаването на изискванията за предоставяне на банкова гаранция и увеличаване на размера на авансовите плащания.
- Ускорена верификация на плащанията – необходимо е тенденцията да продължи и в бъдещия програмнен период.
- Съдействие за осигуряване на заемно финансиране чрез споразумения с финансови институции, гаранционни схеми и др.



ДОПЪЛНИТЕЛНИ ПРЕПОРЪКИ

1.

ТЕРИТОРИАЛНА ПРИОРИТИЗАЦИЯ

Като цяло е налице активност от общините, където е налице съхранен демографски и икономически потенциал, като логично най-малко проекти, съответно средства се насочват в Северозападния район от ниво 2, както и в периферните общини.

Проектите за иновации по ПО 1 са специфични, като ясно се очертават териториите, където такъв тип проекти са жизнеспособни - това са предимно центровете, в които е наличен акдамичен потенциал, който съответно предопределя наличието на проекти, които търсят подкрепа като иновации и НИРД. Териториалното разпределение на проектите показва, че за такъв тип проекти е необходим по-стеснен фокус, насочен към конкретни териториални единици, които имат потенциал за такъв тип дейности.

С най-голям ефект, най-масов характер и най-голяма значимост за развитието на икономиката в отделните региони е схемата 2.1. по Ос 2, където се регистрира най-равномерно разпределение на проектите, съпроводено с нормален цикъл на управление на проектите, включително по отношение на верифицираните разходи.

Неотчитането на диференциацията на кандидатите съобразно различията в районите за планиране при разработването на Насоките за кандидатстване предполага риска ОПРКБИ да не постигне целите си за преодоляване на отчетената в Оперативната програма териториална диспропорция в разпределението на МСП.

През следващия програмен период 2014-2020 териториалният подход ще се прилага на национално ниво.

Проект BG161P0003-5.0.01-0003 „Ефективно управление на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г.” се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013, (Приоритетна ос 5 „Техническа помощ”), съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие

В Споразумението за партньорство Северозападният район (от ниво 2) е определен за прилагане Интегрирани териториални инвестиции, като един от възможните инструменти за интегрирано въздействие е именно ОПИК. В тази връзка, **препоръката е да се следва именно тази териториална приоритизация, която е приета и в Споразумението за партньорство с ЕС.** На този етап не е възможна друга териториална приоритизация, защото липсва зададен реалистичен териториален фокус в стратегическите документи, свързани с формулирането на регионалната политика в страната, с необходимата конкретика и нужди.

По отношение на програмен период 2014-2020 г., Споразумението за партньорство предвижда интегриран подход за териториално развитие, който цели осигуряване на полицентричен модел на развитие, с оглед постигане на устойчив и балансиран растеж в българските региони и достигане на средно европейско ниво в средносрочен план, чрез следните инструменти:

- **пилотно прилагане на Интегрирана териториална инвестиция за Северозападен регион** (ниво NUTS II), идентифициран като най-слабо развит на територията на целия Европейски съюз;
- **прилагане на новия инструмент „Водено от общността местно развитие”** финансирано от ЕЗФРСР по линия на Програмата за развитие на селските райони и от ЕФМДР по ПМДР 2014-2020, като инструмент за развитие на селските и рибарските райони, както и прилагане на ВОМР с многофондово финансиране, чрез програмиране и прилагане на иновативни интегрирани многосекторни стратегии за местно развитие;
- **продължаващи инвестиции за стимулиране на устойчивото градско**



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

развитие въз основа на интегрирани
планове за градско възстановяване и
за развитие на дефинирани опорни
центрове на растеж (финансирани по
ОПРР 2014-2020);

- продължаване прилагането на
европейско териториално
сътрудничество, в т.ч. по Дунавската
стратегия на ЕС;

1. Налице е повишена активност
за кандидатстване на
бенефициенти от от
общините със съхранен
демографски и икономически
потенциал, като логично най-
малко проекти, съответно
средства се насочват в
Северозападния район от ниво
2, както и в периферните
общини.
2. Проектите за иновации по ПО
1 са специфични, като ясно се
очертават териториите,
където такъв тип проекти са
жизнеспособни - това са
предимно центровете, в
които е наличен академичен
потенциал.
3. С най-голям ефект, най-масов
характер и най-голяма
значимост за развитието на
икономиката в отделните
региони е схемата 2.1. по Ос 2,
където се регистрира най-
равномерно разпределение
на проектите на
територията на страната

ОСНОВНИ ИЗВОДИ:

Териториалната приоритизация в дадена
секторна политика или елемент от нея
(каквато се явява ОПИК за икономическата
политика на страната) винаги е функция на
прилагана регионална политика, като отразява
зададените териториални акценти в
развитието, определени с цел постигането на
ефективно усвояване на сравнителни
предимства, ресурси и потенциали, както и
постигането на смекчаване в териториалните
диспаритети.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ:

Инструментите за териториален подход следва да се конкретизират в следващата ОПИК по начин, който да гарантира постигането на целите на Споразумението за партньорство и на ОПИК, чрез ясна допълняемост и синергия с други програми на ЕСИФ. Възможно е това да се приложи чрез дефиниране на конкретни процедури, приоритет на определени целеви групи или територии в оценката на проектите, залагане на подходящи индикатори за измерване на териториалния подход и др. Териториалният подход следва да намира отражение в критериите за избор на операции и Насоките за кандидатстване.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ:

Интересът на българските предприятия към закупуване на оборудване за технологична модернизация е голям.

Изводи по отношение на секторното въздействие:

Усилията да бъдат подпомогнати определени приоритетни сектори на икономиката до този момент са успешни, тъй като делът на бенефициентите с успешно приключени проекти в тези сектори е най-голям. В допълнение, делът на бенефициентите с приключени проекти в определен сектор на икономическата дейност, отнесен към общия брой предприятия в сектора, също е най-голям в секторите, определени като приоритетни в рамките на ОПКРБИ.

Делът на подпомогнатите чрез БФП предприятия по ОПКРБИ в приоритетни за страната сектори е все още малък спрямо общия брой предприятия, опериращи в сектора. Едва 2,71% от всички предприятия, опериращи в сектор С на българската икономика, имат изпълнени и приключени проекти по ОПКРБИ, което все още е недостатъчен процент за създаване на сериозно конкурентно предимство в този сектор на българската икономика. За сравнение, същият процент за други приоритетни сектори са съответно 1,60% в сектор J и едва 0,02% в сектор M.

Чрез два от действащите инструменти по инициативата JEREMIE (Гаранции покриващи загуби на портфейл от заеми и Фонд за рисков капитал) основно (над 50% като брой и стойности) са подпомогнати предприятия от сектор G Търговия; ремонт на автомобили.

2.

СЕКТОРНА ПРИОРИТИЗАЦИЯ

Различията в прилагането на секторната приоритизация по отделните процедури поставя под въпрос аргументацията за избора на диференциран подход по отношение на секторите, т.е. по едни процедури са заложили допустими кандидати по сектори, а по други не. Това обстоятелство създава риск определен сектор, отчетен като приоритетен в ОПКРБИ, да не бъде подпомогнат чрез обявяваните процедури.



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

Изводи по отношение на основните икономически показатели на изследваните предприятия:

Показател „Създадени работни места” по приключените проекти:

Разглеждайки показателя „заети в предприятието”, в контекста на „създадени работни места” по изпълнените проекти, можем да обобщим, че реализираните проекти са допринесли за разкриване на нови работни места и за намаляване на негативните ефекти от закриване на работни места. Въпреки създадените работни места като резултат от изпълнението на проектите, други фактори са повлияли с по – голяма сила в негативна посока и като резултат имаме намаляване на заетостта в предприятията.

Показател „Генериран допълнителен приход и оборот сред бенефициентите”:

Може да се отбележи, че за двата най подпомагани и с най-голям размер на получена безвъзмездна финансова помощ икономически сектори, а именно С и J, ефектът по отношение на показателя „Допълнително генериран оборот” е различен – при сектор С се наблюдава увеличение в оборота с повече от 82 млн. лева, а при сектор J намалението надхвърля 34 млн. лева. Така описаното подкрепя изводите, че

насочеността на процедурите „Технологична модернизация в предприятията” (за микро, малки, средни и големи предприятия съгласно ЗМСП), основно към сектор С, както и взимайки предвид неколкотократно публикуване за прием на проекти по тази процедура, са довели до значително по-висок генериран допълнителен оборот на целевите предприятия от този сектор.

Това е в подкрепа на тезата за приоритизиране на помощта по ОПРКБИ в съответствие с националните секторни приоритети.

Показател „Брутна и нетна добавена стойност”:

Въпреки липсата на положителен ефект върху предприятията, които са подпомогнати по част от процедурите, може да се заключи, че като цяло ОПРКБИ има общо позитивно влияние и е допринесла до увеличаване на нетната добавена стойност с 11,48%.

Показател „Ефективност”:

Наблюдава се влошаване на показателя след изпълнението на проекти по всички схеми, които са свързани с инвестиции в материални дълготрайни активи, което показва, че темпът на нарастване на активите значително надвишава темпа на нарастване на приходите от продажби. Препоръчваме този показател да се изследва и през втората и третата година след реализирането на проектите, когато такива данни ще бъдат налични.

Показател „Производителност на труда”:

Прави впечатление сериозното намаление на производителността на труда, отчетено при бенефициентите от процедура BG161PO003-2.1.01 „Технологична модернизация в предприятията”. Този резултат е очакван, защото проектите по тази процедура се финализираха в периода на икономическата криза, а базовата година (преди изпълнението – 2008 г.) е една от най-силните от икономическа гледна точка години. Както и при изследването на другите икономически показатели, и тук се наблюдава положителна тенденция за големите предприятия.



ОБООБЩЕНИ ИЗВОДИ

По отношение на обобщените данни за всеки от показателите трябва да отбележим положителните стойности на показателите „Генериран допълнителен оборот сред бенефициентите“ и „EBITDA“. Що се отнася до отрицателните стойности на показателите „Производителност на труда“ и „EBITD“, то тяхната негативна стойност има обяснение основно поради значителното намаляване на оборотите на предприятията, при по-нисък темп на намаляване на разходите. Несъмнено, факторите, повлияли негативно върху горните данни, се дължат основно на икономическата и финансова криза и със сигурност наблюдаваните тенденции биха били още по-негативни, в случай че подкрепата по ОПРКБИ не би била получена от предприятията бенефициенти.

При формулиране на изискванията в процедурите по ОП, както и в програмиране на новата ОПИК е добре да се вземат под внимание териториалните и секторни различия и приоритети, които биха могли да се адресират и чрез залагане на специфични индикатори на ниво програма /приоритетна ос / област на въздействие.

Това би могло да се осъществи и чрез методологиите за оценка на проектните предложения, които да дават по-високи точки за предлагането на проекти в определени икономически сектори или райони на страната.

➤ Необходимо е да се търси оползотворяване на възможностите за интегрирани проекти с други програми (финансирани по други фондове и оперативни програми).

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ЗА СЕКТОРНА ПРИОРИТИЗАЦИЯ

Извършването на предварителен анализ следва да се постави като задължително условие при програмирането на отделните процедури през следващия програмен период.

Динамиката, с която се развива бизнес-средата, променливите тенденции в развитието на отделните сектори на икономиката като последица от световната икономическа криза от една страна, и необходимостта от адаптиране към промените на индикативните операции по ОП, планирани преди повече от четири години, изискват извършването на задължителен предварителен анализ при програмирането на отделните процедури.

Инвестираме във вашето бъдеще



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие



www.eufunds.bg



ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика” 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

ПРЕПОРЪКИ ПО ОТНОШЕНИЕ СЕКТОРНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОПРКБИ

Препоръчително е да бъде направен допълнителен анализ по отношение на дела предприятия с приключени проекти от всеки сектор към общия брой опериращи предприятия в сектора. Малкият дял на подпомогнатите чрез БФП предприятия по ОПКРБИ в приоритетни за страната ни сектори не може да бъде основен критерий за ефективността на предоставената помощ в тези сектори. Ето защо е препоръчително да бъде изследвано какъв е делът на приходите, които генерират за страната тези компании към общите приходи на всички предприятия в дадения сектор.

Силният интерес на предприятия от всички сектори на българската икономика към закупуване на оборудване за технологична модернизация обуславя необходимостта от този тип помощ и през програмен период 2014-2020 г.